

پولڙي جي پل
۽

ٻيون آکاڻيون

گوهر ممتاز قاضي

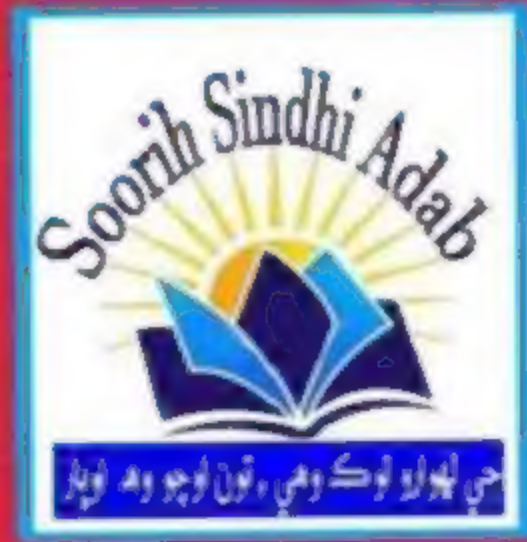

سنڌي ادبي بورڊ

سوره سنڌي ادب

صاحب خان سوره: ميراثي

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488

پولڙي جي پُل

۽

ٻيون آکاڻيون

از

گوهر ممتاز قاضي

سنڌي ادبي بورڊ

ڄام شورو سنڌ

2006ع

[هن ڪتاب جا سڀ حق ۽ واسطا ڦاٿر]

تعداد پنج هزار
تعداد ٻه هزار

سال 1984ع
سال 2006ع

پراڻو ڇاپو
نئون ڇاپو

چترڪار
شجي ڪاظمي ۽ سونيا ڪاظمي

قيمت: پنجنهه روپيا
[Price Rs. 35-00]

خریداريءَ لاءِ رابطو:

سنڌي ادبي بورڊ ڪتاب گهر

تلڪ چاڙهي، حيدرآباد سنڌ

(Ph: 022-2633679, Fax: 022-2771602)

Email Address: sindhiah@yahoo.com

Website: www.sindhiah.com

هيءُ ڪتاب سنڌي ادبي بورڊ پرنٽنگ پريس ۾ شورو ۾ مئنيجر سيد سڪندر علي شاھ ڇپيو ۽
انعام الله شيخ سيڪريٽري سنڌي ادبي بورڊ، ان کي پڌرو ڪيو.

ڇپائيندڙ پاران

ٻار جو ذهن آسپاس جي حالتن کان گهرو اثر وٺي ٿو. هو پنهنجي ماحول ۾ جيڪا به شيءِ ڏسي ٿو، ته ان مان حُظَ ۽ تفريح وٺڻ جي پريور ڪوشش ڪري ٿو. انهيءَ حوالي سان ٻار اٽو ذهن هڪ اچي ڪاغذ جيان هوندو آهي. جنهن تي سماج (گهر، اسڪول ۽ آس پاس جو ماحول) جيڪو ڪجهه لکڻ چاهي سو لکجي ويندو آهي. جيئن ته ٻار لاءِ جانور وٺڻ، چنڊ تارا ۽ سمورا لقاءَ عجب ڀريا، موه ۽ وندر جا ذريعا هوندا آهن. تنهنڪري جتي سگهجي ٿو، ته ٻار جيئن جيئن سمجهه پريو ٿيندو ويندو آهي، تيئن تيئن ئي سندس سوچ جو دائرو به وسيع ٿيندو ويندو آهي. ۽ هُو دنيا جي مختلف لقائن کي نهايت دلچسپيءَ سان ڏسڻ، ٻڌڻ ۽ ياد ڪرڻ جو هيراڪ ٿيڻ لڳندو آهي. آکاڻين ۾ تجسس هئڻ ڪري ٻاراڻي عمر جي حد ۾ ٻار، پرين، ديون، جادوگر ۽ شهزادن جون آکاڻيون وڌيڪ دلچسپيءَ ۽ غور سان ٻڌندو آهي. اهي آکاڻيون ٻارڙن کي گهرن ۾ سندن نانيون، ڏاڏيون ۽ مائرون رات جو سمهڻ وقت ٻڌائينديون آهن. انهن مان ڪي قصا ۽ داستان ته مورگو ڪيترين راتين ۾ قسطن تائين هلندا آهن، جيستائين اهي پورا نه ٿيندا، تيستائين ٻارڙا رات ٿيڻ جو شدت سان انتظار پيا ڪندا آهن.

ٻاراڻو ڪتاب ”پولڙي جي پُل ۽ ٻيون آکاڻيون“ به دراصل اهڙين ئي آکاڻين جو تسلسل آهي. هن ڪتاب کي پڙهڻ ۽ ٻڌڻ سان ٻار جو ادراڪ ۽ فھر وڌي ٿو ۽ ٻار جهڙوڪر انهن ئي آکاڻين ۾ سماجي جذب ٿي وڃي ٿو. محترم گوهر ممتاز قاضي، جيڪا نامياري تعليمي ماهر جناب ڊاڪٽر ممتاز علي قاضيءَ جي شريڪ حيات آهي، تنهن هن ڪهاڻين کي نهايت پيار ۽ پابوھ سان تيار ڪري ٻارڙن جي لاءِ چڱيءَ تفريح جو سامان مهيا ڪري ڏنو آهي. هي اصلاحي ڪهاڻيون آهن، جن سان ٻاراڻي ذهن جي سٺي تربيت به ٿئي ٿي. اميد ٿي ڪجي، ته سنڌ جا ٻارڙا ڪتاب مان بيحد لطف اندوز ٿيندا.

انعام الله شيخ

سيڪريٽري

سنڌي ادبي بورڊ

ڄام شورو، سنڌ

سومر ۲۲ - ذي الحج ۱۴۲۶ھ

بمطابق 23 - جنوري 2006ع

فهرست

صفحو	ڪهاڻي جو نالو
1	1 - مَندن جو ميلو
6	2 - بچڙي بدڪ
11	3 - نيلا جي گڏي
17	4 - پولڙي جي پُل
21	5 - بزرگ جو باز
26	6 - ڪينهڙي تي ڪيڻو

مندن جو ميلو

ڪل بادشاهن جو بادشاه ڏٺي سڳورو پاڻ
آهي ۽ ڪل ميلن کان وڏو ميلو هن جڳ جو آهي.
هر هنڌ ننڍا وڏا ميلا پيا لڳن. اهڙو هڪ
وڏو ميلو لڳل هو. ميلي جي خبر پوڻ تي
ماڻهو، زالن مڙسين ۽ ٻارين پڄين ڏوڪيندا
پئي ويا. جتي چار ماڻهو پڄندا وڃن، اتي
پنجون به وڃيو شامل ٿئي. ٻه ٻه، چار چار
ٿيندا. هزارين اچيو مڙن.

معلوم ڪرڻ تي خبر پئي، ته اهو نه ٻارن
جو ميلو آهي ۽ نه زالن جو ميلو آهي. بلڪ اهو
آهي: ”مندن جو ميلو“.

هڪڙو اهو ٻڌي حيران رهجي ويس. ته
”مندن جو ميلو“ ڪيئن ٿو لڳي؟ خير،
سوچيندي سوچيندي انهيءَ هجور ڏانهن وڌيس.
جتي ماڻهو ٽڪيٽ ڪٽائڻ لاءِ بيٺا هئا. پر
ماڻهن کي صبر نه هجي. هڪٻئي کي ڌڪا پئي
ڏنائون ۽ کاڌائون. خبر نه آهي، ته انهن کي
اهڙي ٽڪڙ ڇو هئي.

جڏهن سڀڪنهن ڪم ۽ هر ڪنهن ڳالهه
جو وقت مقرر آهي، پوءِ ايتري جلدي ڇاڄي؟!

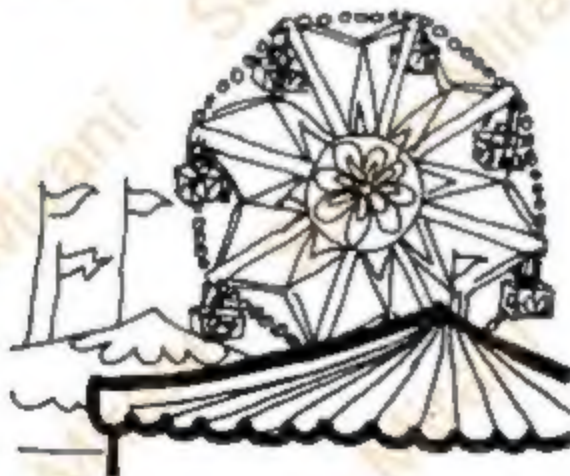

ڪيولين جهڙن ڪمزورن جيتن ڏانهن ڪٿي
ڏسجي ته ڪيئن نه هڪٻئي جي پٺيان قطارن ۾
سائت سان ٻيون هلنديون آهن. ٻئي پاسي وري

انن جهڙا گهٽ عقل جانور به ڪيئن نه صبر سان
قطار ۾ قاعدي سان پيا هلندا آهن. پر اهي
انسان اشرف المخلوقات هوندي به قانون جو
قدر نٿا ڪن. آخر قانون جي محافظ ڪي
پنهنجي فرض جي ادائگي ڪرڻي پئي. ان طرح
مون کي به اندر وڃڻ جو وارو مليو.

مان حيرانيءَ سان هيٺي هوڏي ڏسندو رهيس
ته آخر ان ميلي ۾ ڪهڙي ڳالهه آهي جنهن جي
ڪري هن جو نالو ”مندن جو ميلو“ رکيو ويو آهي.
مان گهٽندو رهيس، ڦرندو رهيس.

ميلي ۾ ڇا نه هئا دڪانن ۽ اسٽالن کي
وڪري جي سامان سان چڱيءَ طرح سينگاريو
ويو هو. رانديڪن جا دڪان، ڪپڙي جا
دوڪان، ڇا وري کاڌي جا سامان رکيا هجن!
جيڪي گهر سو حاضر آهي. دل وندرائڻ
لاءِ مختلف راندين جو انتظام ڪيل، جهولا،
چوڌول قست جو حال ٻڌائڻ وارا به موجود.

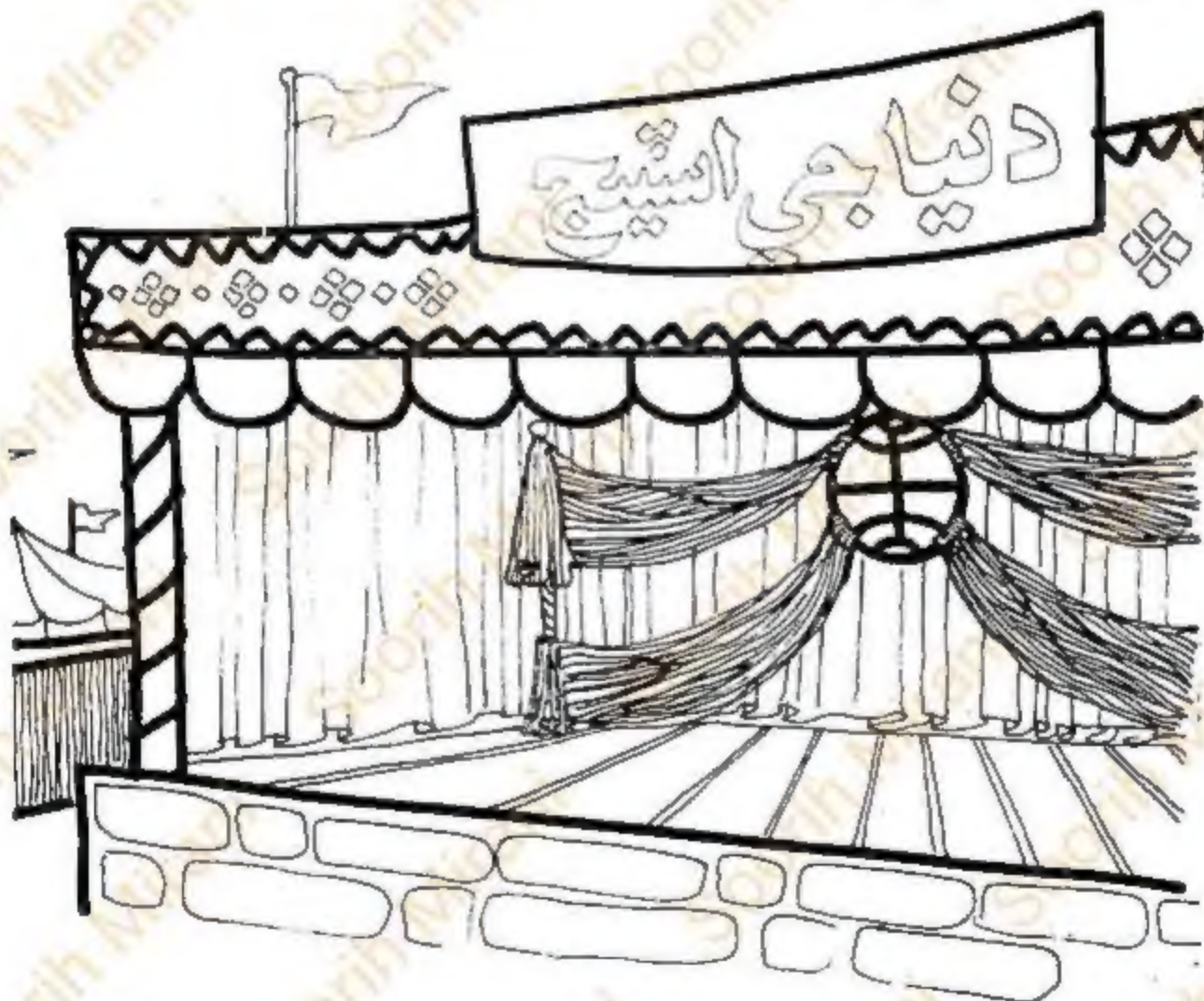

لاترين جي لالچ جدا پيشي ڏني وڃي. هر هنڌ
زندگي جي گرمي هئي. جيئي ڏس اوڏي هل
هلائ. پڇ پڇان، ترسڻ ۽ بيهڻ ته ڪنهن ۾
ڪونه هو. کين سندن اهي گهر وسري ويا جتان
هو آيا هئا.

وڻي هجيس. هن اچڻ سان اهڙي ڪا ڳوٺ
هنڻي جو سڄي ميلي ۾ سيا ڪوري پڪڙجي
وڻي. ماڻهو پنهنجا ڪالر ڪنن تي ويڙهڻ لڳا.
ڪوٽ سوڙها ڪرڻ لڳا. ان اسٽيج تي اهڙا
نقشا نظر اچڻ لڳا جن ۾ ڏي پيئي وڌي. هوا پڻ
ڏي پيئي لڳي.

نئين ٻارن جا نڪ، زڪام سان وهڻ شروع
ٿيا. انهن گلن جا گلابي گل ڦٽي پيا. چپ ڦاٽڻ
لڳا.

هلندي گهمندي هڪ اسٽيج نظر آئي.
هن اسٽيج جي مٿان لکيل هو "دنيا جي
اسٽيج". اهو پڙهي ٻيهر تعجب ۾ هيڏي هوڏي
ڏسڻ لڳس. ڪا مهل ٿي، ته هڪڙو شخص چئن
رنگن جون پٽيون: سائي، ڳاڙهي، اڇي ۽ پيلي،
جيڪي هڪڙي گول چڪري ۾ ٻڌل هيون، اُٿي
هڪڙي پاسي تنگي ڇڏيائين.
مان سوچيندو رهيس، ته اهي رنگ ڪهڙي
ڪهڙي مند جي نشاندهي ڪن ٿا.

ماڻهن کي ٿلهن ڪپڙن جي گهرج ٿي.
سوڙين جو استعمال شروع ٿيو. گهرن ۾
گرمائش لاءِ سگريون ۽ هٿر ٻرڻ شروع ٿيا.

ايتري ۾ اسٽيج تي 'سيٿو درويش' آيو.
کيس اڃا پر ٿلهي ڪپڙا پهريال هئا. برف جهڙي
اڇي ڏاڙهي هئس. شڪل ڄڻ ته سبب اڇي ٿي

ماڪي جي مک پنهنجي مائارن ۾ ماڪي جا
مڻ گڏ ڪرڻ لڳي. مائهن ٿلهي ڪپڙا لاهڻ
شروع ڪيا ۽ گهرن مان ٻاهر نڪري گهرن
گهٽڻ تي دل گهرڻ لڳن. هر طرف بهاري جا
نظارا اکين کي راحت پيا بخشين. جت جت
ماڻي بهاران ٿيو ڏٺي. ات بهاري پنهنجو جوين
پيئي ڏيکاري.

”گرمو شيد“ کي شايد ان حسن ۽ جمال
جي تصوير نه وئي. ساڙ وڃان استيج تي نڪري
نروار ٿيو. هن جي ظاهر ٿيڻ سان سڄي باغ جو
نقشو بدليجي ويو. سندس ڪاري رنگ ان ڳالهه
جي شاهدي ڏئي. ته اس جي گرمي ڪهڙي طرح

ميدان برف جي پوشاڪ پائڻ لڳا. مائهو توڙي
مرون پنهنجن آڇهن ۾ ويهن لڳا.

درويش پنهنجن ڪرشمڻ ڏيکارڻ کان
واندو ٿي ڪونه ٿيو هو ته ”ماڻي بهاران“ استيج
تي اچي نڪتي.

درويش کيس ڏسي پٺ موڙي. ماڻي هجي
به ڏاڍي سهڻي. ڳاڙهن گلن ۽ ساون پتن جا هار
پيل هجنس. رنگ برنگي ڪپڙا پاتل. شڪل
مان تازگي ۽ توانائي نظر اچي آئي. اکين سان
گڏ نڪ جي حواس به ڪم ڪرڻ شروع ڪيو.
خوشبوءِ ۽ هڪار فضا ۾ پکڙجي ويئي.
ائين ئي لڳو جيئن باغ ۽ پستان جيئن ٿي پيا
هئا. پتن ساوا بهراڻ پاتا. ساوا ٻوٽا ڳاڙهن.
پيلن. اڇن ۽ نيرن گلن سان سينگارجي ويا.
پکين پرندن راڳ ڳائڻ شروع ڪيا.

ڪوئل ڪوڪڻ. پيهو پنهنجي پيارن کي
سڏڻ لڳو. پوئڻ گلن جي رنگن تي موهجي
نچڻ شروع ڪيو.

گرمي ۽ سبب گوشائتو ويهڻ ته وسري وين،
تڏين ۽ ڏيڏرن ته تر تر ۽ چر چر ڪري ڪن
ڪاڻي ڇڏيا. ماڻهن سنڀا لباس شروع ڪيا.
گرم ڪپڙن ۾ فٽائيل جون گورسون وجهي
صندوقن ۾ رکي ڇڏيائون. جن کي ڏسڻ سان ئي
ماڻهن جا پگهر ٿي چٽا.

ڪا مهل ٿي ته ڇا پيو ڏسجي جو اها
پوڙهي عورت، سندس "سرڻي"، پيلي گندي
پاڻي، آهستي آهستي رڙهندي اچي بيٺي.
گرمو شيدي سندس نمائي ۽ ڪومائيل
شڪل ڏسي قياس وچان ڪڍي ميدان ڇڏيو.

هاڻي سرڻي جي شڪل جا گهنج، جن وقت
جي گذرڻ ۽ سندس رفتار جو احساس ٿي
ڏياريو، سندس اچڻ سبب ماڻهو متو ميڙو ڇڏي
واپس پئي ويا. باغن ۾ گلن ۽ گاه تي سندس
پيلي گندي جو پاڇو پيو ۽ انهن جو رنگ پيلو
ٿيڻ لڳو. ميدانن ۾ وڻن ٽٽڻ جا پن پڪڙجڻ
لڳا. ماڻي سرڻي کي ڏسي ماحول ۾ مايوسي
چانئجي وئي. ڪومائيل گلن کي ڏسي انسانن
کي به پنهنجي عاقبت جو انديشو ٿيڻ لڳو.
نيٺ ته هر شئي کي فنا آهي. آخرڪار انهن
چئن مندن جو ميلو ختم ٿيو.

ٿي سڀ شيء کي ساڙيو ڇڏي. جبلن جي چوٽين تان
برف پگهرائي آبشارن ۾ تبديل ٿي وئي، ٻوٽن جا
وس متجي ويا. ماڻهن جا لباس تبديل ٿي ويا.
انسان پنهنجن گهرن کان ٻاهر آسمان جي
لذڪار لاءِ نه نڪتا، پر جانورن، جيت جڙا ۽ نانگ
بلاڪون پڻ پنهنجن ٻرن کي الوداع ڪري نڪري
نروار ٿيا. مڇرن ۽ مکين ته اصل پاڻ ملهائو.

بدڪ سوچيو: ”ڪهڙو نه بچڙو آهي اهو
منهنجو ٻچو! مون ڪڏهن به اهڙو بچڙو ٻچو نه
ڏٺو هو.“

بدڪ ٻچن کي تلاءُ ڏانهن وٺي ويهي ته
انهن کي ڪجهه تڙڻ سڀڪاري. کيس تعجب ٿيو
جڏهن ڏٺائين ته اهو ڪا رڙو جو سن سڀي ڪن
وڌيڪ هوشيار، سان سڀي ويو.
اهو ڏسي بدڪ کيس جو ”نهر حال، تون
اهڙو بچڙو ڪونه آهين.“ پوءِ بدڪ خيال ڪيو ته
ٻچن کي وٺي وڃي پنهنجي ملڻ وارين ڪڪڙين
۽ بدڪن کي ڏيکارين، جڏهن پکين جي ڏٺي
۾ پهتي ته پکين سندس اچڻ پسند نه ڪيو ۽
پڇاڻي ڪڍيائون. خاص طرح سان بدڪ جي
ان بچڙي ٻچي کي سندس ڊگهي ڳچيءَ سبب ان
کي توڪيائون. هڪڙي پوڙهي بدڪ سندس
طرفداريءَ ۾ ڳالهائيو. پر جيئن ان پٺ ورائي

واڙي جا سڀ پکي سندس مذاق اڏائڻ لڳا.
جڏانهن غريب وڃي، سڀڪو کيس حقارت سان
پڇاڻي ڪئي.

بچڙي بدڪ

گرميءَ جي موسم هئي. مينهن جو لڙو ٿي
ڪونه پيو هو.

هڪڙي بدڪ پنهنجي اکيري ۾ اٿڻ لڙوڻ
تي ويهي هئي. چور لڳي: ”اوهو، ڏاڍي گرمي
آهي. ڪيترو نه سو ٿئي جو مان تلاءُ ۾ وڃي
تران.“ اڃا اهو دل ۾ سوچيائين پئي ته سندس
آنا لٽڻ شروع ٿيا، ۽ انهن مان ننڍڙا، سهڻا ۽
يشمدار ٻچا نڪتا. پر پوءِ ڏٺائين ته سندس
هڪڙو آنا اڃا نه لٽو آهي. بدڪ دل ۾ سوچڻ
لڳي ته الائجي ڇا سبب آهي جو هيءُ آنا لٽڻ ۾
 دير پيو وي.

ٿوري ئي دير ۾ اهو هڪڙو آنا به لٽو ۽
منجهانئس هڪڙو ڪارڙو ڊگهي ڳچيءَ سان
ٻچو نڪتو.

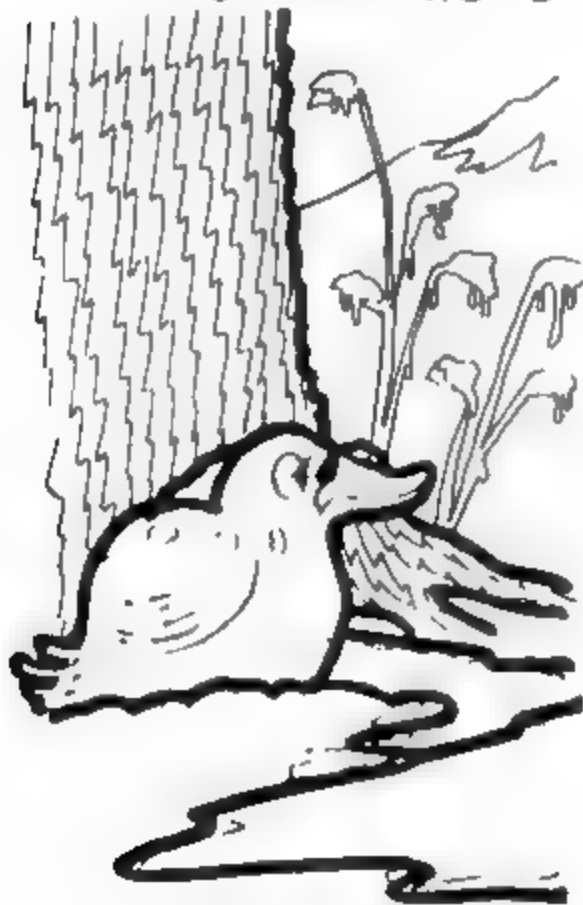

ڪوئا نه نٿو جهلي سگهين. تون ڪجهه ڪري سگهين ٿي ڪو نه ٿو.

اتي ڪارڙو وڌيڪ اداس ٿيو. سوچڻ لڳو ته: ”مان نه فقط ٻيڙو آهيان پر مان پاڪاره به آهيان. ڪجهه ڪري به نٿو سگهان.“ ان ڪري هڪڙي ڏينهن تمام گهڻو مايوس هو. ۽ ان بد دليءَ ۾ اها جهوپڙي ڇڏي شهر جي ٻئي پاسي هليو ويو.

وقت گذرندو ويو. سرديون آيون. ڪارڙي پريان هڪ تلاءَ ۾ سهڻا اڇا پکي پائيءَ ۾ ترندا ڏٺا. هن جي دل ڏاڍو گهريو ته انهن کي ويجهو وڃي ڏسي پر همت نه ڪيائين.

سردی سخت پئي پيشي. ڪارڙي انهن بدڪن سان گڏ تلاءَ ۾ وڃڻ کان نٿاڻو جوڊپ هوس ته متان اهي به ٻيڙو ڪري اچي نه وٺن.

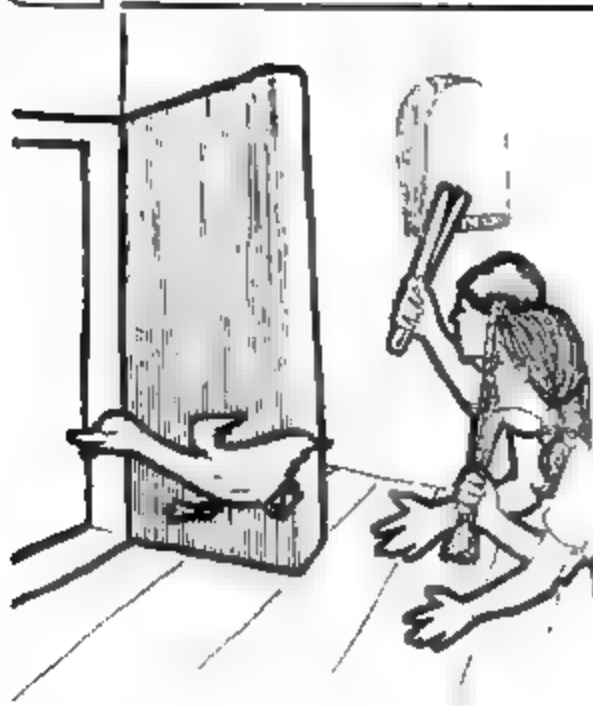
سوانحی ٻيڙي بدڪ جي دل ۾ ڏاڍو ارمان ۽ دک ٿيو. ۽ هڪڙي ڏينهن انهيءَ پنيءَ جي واري مان اتي اڏائي. پري تمام پري. اڏامندي اچي رات پيشي. ان ڪري هڪڙي تلاءَ جي ڪناري تي وڃي سمهي رهي. ٻئي ڏينهن جڏهن جهنگ جي بدڪن جاڳايس. ته وري ڇا ٻڌائين ته هڪڙي بدڪ ٻيءَ بدڪ کي ٿئي چيو: ”هيءَ ٻيڙو اهڙو سهڻو ڪونهي. ها ته؟“

ٻيءَ جواب ڏنس: ”ڇڏي ڏينس. پيو هجي. توکي ڪهڙو نقصان ٿو پهچائي؟“

ويجاري ٻيڙي بدڪ اڃا ان جا لورا مڃڻ لاءِ مهرباني چوڻ تي هئي ته يڪدم ڪنهن شڪاريءَ جي بندوق جو آواز آيو. جهنگلي بدڪون اڏامي ويون. جڏهن فضا ۾ خاموشي ٿي. تڏهن اهو ٻيڙو به وري اتي اڏاتو.

ڪارڙو ٿرندي ٿرندي هڪڙي جهوپڙيءَ وٽ آيو. جنهن ۾ هڪڙي پوڙهي عورت رهندي هئي. ان وٽ هڪڙي ٻلي ۽ هڪ ڪڪڙ هئي. ڇو جو جهوپڙيءَ جو در کليل هو. ڪارڙو اندر گهڙي ويو. پوڙهيءَ جي نظر ڪجهه ڪمزور هئي. ان ڪري ڪارڙي ڏانهن ڏسي چيائين: ”ڏس ته ڪهڙي نه سهڻي بدڪ اندر آئي آهي. مان انهيءَ کي به پالينديس.“ ٻليءَ ۽ ڪڪڙ به سندس آڇيان ڪئي.

”پوڙهي عورت هن کي انهيءَ لالچ تي به رکيو هو ته ڪارڙي بدڪ شايد آنا ڏيئي سگهندي. پر ڳالهه اها هئي. ته ڪارڙو آنا نٿي ڏئي سگهيو.“ هڪڙي ڏينهن پوڙهي چيو ته هيءَ بدڪ ڪانهي پر بدڪ آهي. اتي ڪڪڙ ۽ ٻلي به اچي ورتس. ڪڪڙ چريس ته: ”تون آنا نٿو لاهي سگهين. ته وري ٻلي طعنو ڏيئي. ته تون

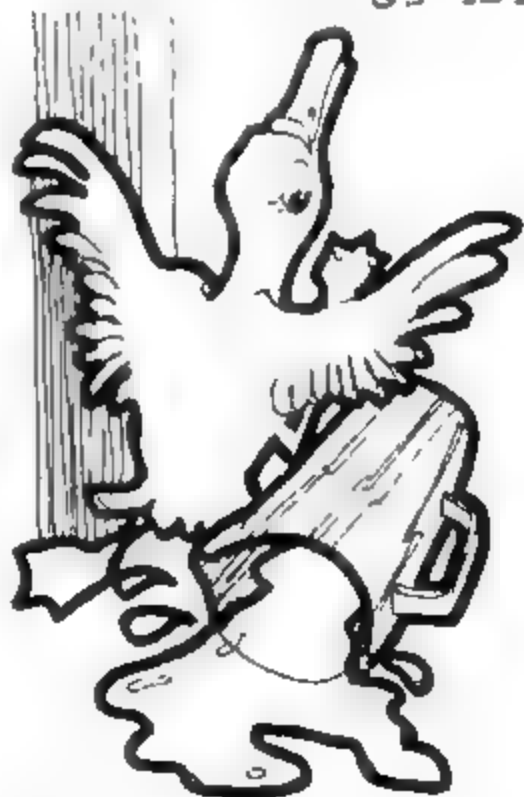
ڇا هو؟ ٻار به کڻي بهارو ۽ چمتو، ان جو پيڇو ڪندا ڊوڙندا رهيا. اڳيان ڪارڙو ۽ پٺيان ٻار.

ويچارو ڪارڙو، چڱو جو در کليل هو، جان ڇڏائي ٻاهر نڪري ويو. هاڻي هڪ دفعو وري ويچارو سرديءَ ۾ پتڪندو رهيو. بک هئي جا الڳ پيئي تنگ ڪريس. جيئن تيشن ڪري سرديءَ جي مند حتم ٿيڻ لڳي. ڪارڙي ڏٺو، ته گل لڻ وٺن تي پيا تڙن، جيڏانهن هڪڙانهن ساوڪ پيئي اسري، ڏسي ڏاڍو خوش ٿيو. پيو ته نهيو، کيس اهو پڻ محسوس ٿيو هو ته پاڻ به ڪجهه منجھي پيو. هن جو جسم ڪجهه وڌيڪ پيو ٿي. نه فقط اهو، پر سندس ڪارا ڪنڀ ۽ گچي، جنهن کيس ڪارڙو ۽ ٻيڙو بنائي ڇڏيو هو، اهي به اڃا پيا ٿين. ڪجهه وقت کان پوءِ جيئن اڏامن جي ڪوشش ڪيائين ته ڏٺائين ته سندس اڏام ڪجهه اتانهين پئي ٿي، ۽ ڪجهه وڌيڪ فاصلي تائين اڏمي سگهي ٿو.

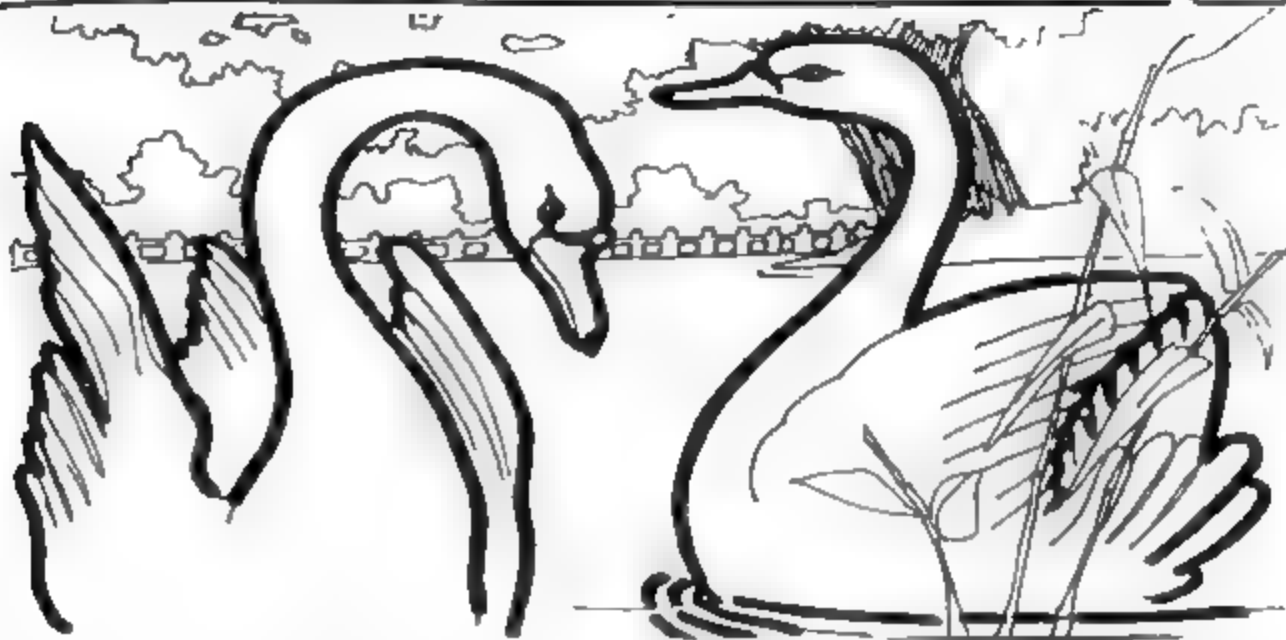
سو پنهنجو مهل لڪائي، هڪڙي وڻ هيٺ ويهي رهيو.

ان هڪڙو ڪڙمي لنگهيو، تنهن ڪارڙي کي برف ۾ ڪجهه ڍڪيل ڏٺو. سردي ۽ پاري سبب اڌ مٿل ٿي لڳو. هڪڙمي ڪارڙي کي کڻي سهجي گهر ويو. کيس ٻه ٻار هئا، هڪ ڌيءُ ۽ هڪڙو پٽ. مارڙن جڏهن پيءُ جي ڪچ ۾ بدڪ ڏسي ڏاڍا خوش ٿيا. پيءُ کان پڇيائون پڻهن حال بدايو، هاڻي ٻارن کي راند لاءِ پکي ملي ويو. پيا ڊوڙائيندا هئا ۽ خوش ٿيندا هئا.

هڪڙي ڏينهن صبح جو وقت هو، ٻار راند جي خيال سان وٺي گوڙ ڪري هن ڏانهن وڌيا. ڪارڙي کي گوڙ تي لڳو ڊپ، سو جيئن ٿي ٿو ٿي پڇي ته هڪڙي وڏي جڳ ۾ ڪير پيل هو، سو ويو هارجي.

ڪڙميءَ جي زال ڪاوڙ وڃان کيس جهلڻ لاءِ جهٽ وڌو، پر ڪارڙو ڇڏائي اتي پڳو. پوءِ

ايتري ۾ ٻه ننڍڙا ٻار تلاءُ ڏانهن آيا، اهي
شايد ان پارڪ ۾ ريا ايندا ويندا هئا. ٻارڙن
جڏهن کيس ڏٺو ته حوشي، وڃان هڪڙي پٺي
کي سڏ هڪڙي چيو ته: ”ڏس ته سهي! هڪ نئون
هنس پائيءَ ۾ پيو ٿري. اهو ته انهن اڳين هنسن
کان به وڌيڪ سهڻو ۽ وڏو آهي.“

ڪارڙي عرف اچي هنس اها تعريف ٻڌي
ڪجهه اطمینان جو ساڻ کنيو. کيس حوشي به
ڏاڍي ٿي. دل ۾ سوچيائين. ته هاڻي سندس
ڏکيا ڏينهن ٿري ويا. تنهن هوندي به هن کي
پنهنجي سونهن تي غور هڪو هو. البته سندس
اها خواهش ضرور هئي ته جن جن کيس ٻچڙو
چئي. سندس دل آڙي ڪئي هئي. ڪاش اهي
کيس هڪ دفعو اهڙو ”سهڻو“ ڏسن ها.

آخرڪار هو اڏامندو اچي هڪ باغ. جنهن
کي پارڪ چوندا هئا. انهيءَ وٽ اچي لٿو. اتي
هڪ وڏي تلاءُ ۾ ٻه ٽي وڏا ٻڌڪ پئي ٿريا. باغ
گلن سان اصل ڊکيو پيو هو. ٻڌڪن جون
ڊگهيون ڳچيون ڏسي پنهنجي ڳچيءَ تي به ڪند
هيٺ هڪڙي ڏٺائين. آهستي آهستي همت هڪڙي
رڙهي اچي پاتيءَ ۾ لٿو. پاتيءَ ۾ لهڻ سان پاڻ
پنهنجو عڪس جڏهن پاتيءَ ۾ ڏٺائين. ته کيس
يقين نه پيو اچي ته هو اهڙو سهڻو هنس ٿي
سگهي ٿو. هن پاڻ ۾ ۽ ٻين هنسن ۾ ڪو فرق
نه ڏٺو. هن اطمینان جو ساڻ کنيو.

نبیلا جي گڏي

تن..... تن..... تن..... پاڙي جي
اسڪول جو گهٽو وڳو. گهڙي ساعت ۾ ننڍا وڏا
گلن جهڙا ٻارڙا ڊوڙندا ڏوڪيندا اسڪول کان
ٻاهر نڪتا.

بڪا امتحان پورا ٿيا، نتيجا پڻ نڪتا.
ٻار آخر چو نه هوشيءَ وڃان ڊوڙندا نڪرن. ڇو
نه نچندا ٿيندا نظر اچن. آهستي آهستي خود
بحود ٽوليون ٻهنديون ويون.

ٻه ٻه يا ٽي ٽي ٽي گهرن ڏانهن روانا ٿيا.
اهڙي هڪڙي ٽولي، جنهن ۾ چار پنج ڇوڪريون
۽ ٻه ٽي ڇوڪرا هئا، پاڻ ۾ ڳالهائين ڪرڻ
شروع ڪيائون.

نبیلا پنهنجي ساھڻين نيمو ۽ شيرين کي
چيو ”سپاڻي ته آخر آهي.“ ٿمينا وري پنهنجي
پڻ کي چيو، ”آدي، سومر تي ته عيد ميلاد جي
موڪل آهي.“

شيرين ورائيو، ”پڻ، اهو ته پاڻ سٺو،
هڪڙو ڏينهن ڪم ڪار ڪنداسين ته هڪڙو
ڏينهن وري راند روند ڪنداسين.“

شمس (شمس النساء) اڃا ڪجهه ڇپ ڇپ
هئي. تنهن هڪدم چرڪ پري ائين ڳالهائو جو
ڄڻ ته ڪا نئين ڳالهه دماغ ۾ اچي ويئي هيس.
سو رڙ ڪري چيائين، ”اچو ته سپاڻي گڏين
راند ڪريون.“

نيمو، نبیلا کي چيو، ”نبیلا تو وٽ ڏاڍي
سهڻي گڏي آهي، ڇو ته ان جو وهان ڪريون؟“
نبیلا: ها ادي، ڪو گهٽو به ته منهنجي
سڌا ملوڪ گڏيءَ لاءِ مليا!

شمس وري خوشيءَ وڃان ڳالهائو، ته ادي،

منهنجي پاڙي رفيق وٽ ڏاڍو سٺو گڏو آهي،
کيس ماما ٻاهران آڻي ڏنو آهي. هاڻي ته مان
سپاڻي صبح جو ادي رفيق جي گڏي لاءِ سڱ
گهرڻ اينديس.

شيرين چيو: ”گڏو گڏي ته ليا تيار، پر ڇو
ڪٿان ايندي؟“ نبیلا: ”آي ادي، گڏيون ڪنهن
وٽ ڪونه هونديون؟ پنهنجي پاڙي ۾ ئي
ريحانا، رحسانا، شهلا، شازيا، لبني ۽ عظميٰ
انهن سڀني وٽ به، ٽي ٽي گڏيون ضرور
هونديون، تن کي ڇڄ ۾ شريڪ ڪنداسون.“

پولڙي جي پل ۽ ٻيون آڪاشيون

نبيل جي گڏي سڀني گڏين ۾ موهاري پئي لڳي. ان جي هار سينگار تي خاص ڌيان ڏنو ويو هو.

سيون ڏاڳا کنيائون، ستارا ۽ موتي به

جنهن جنهن کان جيترا ملي سگهيا، اهي لڳايائون. جوڙا ٽاڪيائون، گهڻيون شيون ته نبيل جي ماءُ پيءُ موجود ڪري ڏنيون.

گهر جو ورانڊو ڪشادو هو. اتي ڪٿون اٻيون ڪري بسترن جون چادرون گهلي لٽائون ۽ فراسيون پٽ تي وڇايائون. چادرن جا پردا لڳائي ڪمرا ٺاهيائون.

جهٽ پٽ ۾ سڀني پنهنجا پنهنجا رانديڪن جا ٿانو ٿپا ۽ کينوڙا آندا. نبيل کي ته مائٽس اڳ ۾ ئي راند جو سامان وٺي ڏنو هو.

مطلب ته تاريخ ۽ وهانءَ جو وقت مقرر ٿيو. سڀ پنهنجي گهرن ڏانهن روانيون ٿيون. صبح سان نبيل ۽ ٽيمنا پئي پيٽرون سويل اسڪول جي وقت ٿيون. ۽ پاڻ ۾ هڪ ستائون پئي ستائون

ته سندن ماءُ جا اڃا مڃلي تان مس ٿي هئي. تنهن نياڻين کي ايترو سويل جاڳيل ڏسي چيو ته: ”پٽ! اڄ اسڪول ته بند آهي، پلي آرام ڪريو ها.“ ڏيئرن جواب ڏنو ته: ”سندن اڄ وڏو پروگرام آهي. امڙ جي گهر ۾ وهانءَ هوندو آهي ته ڇا گهر واريون سويل ڪين ٿنديون آهن؟ اسان وٽ به اڄ نبيل جي گڏيءَ جو وهانءَ ادي رفيق جي گڏي سان آهي.“ نبيل ۽ ٽيمنا پئي فرمانبردار چوڪريون هيون. محنتي ۽ پڙهن ۾ هوشيار هيون ۽ امتحانن جو نتيجو پڻ سٺو آيو هو. ان ڪري ماءُ کين خوشيءَ سان اجازت ڏني. پاڻ سندن مدد ڪرڻ جو واعدو ڪيو.

پنهي جلدي جلدي هٿ منهن ڌوئي ناشتو ڪيو ۽ گڏين جي ڪهٽ ڏانهن ويون جتان ننڍيون وڏيون گڏيون نڪتيون. سندن ڪپڙا نڪتا، جيڪي ڪپڙا ميرا ٿي ويا هئا سي ٽيڻا ڌوئڻ وٺي. ايتري ۾ ٻيون نيشگريون به پنهنجيون ننڍيون وڏيون گڏيون کڻي آيون. اول ته سڀني گڏجي گڏين کي ٽيڪ ٺاڪ ڪيو. هٿ پير صحيح ٺاهيائون. گڏين جا وار ٺاهي منجهن ويهون پٽائون. يا وري ننڍڙا ڪاٺا لڳايائون.

للهي جي هڪڙي ڪنڊ وٽن پٿرن جو چلهو
 ٺهيو. ڊالي وٽ هڪڙي مٽيءَ جي هيندي هئي.
 اها کڻي چلهي تي چاڙهيائون. هنديءَ ۾ ڳاڙهو
 چاڪ پوري. پاڻي وجهي. شورو ٺاهيائون. پٿر
 جا ننڍڙا ٽڪر. گوشت ڪري وڌائون. ٻه - چار
 گل پٽي. ٻوڙ جي سبزي ٺاهيائون. ڪاغذن جي
 سنهي ڪتر ڪري جانور ٺاهيائون هڪڙي وري
 ڊوڙي وڃي باغ مان آلي مٽي کڻي آئي ۽ ان کي
 ڪاٻيءَ جي پاڻي تي رکي اٽو ڪري ڳوٺيائين.
 اڇو چاڪ ڪٽي ان ۾ پاڻي ملائي کڻي کير
 ٺاهيائون. ٻاهر ڪو گهر ٿي ٺهيو. اتي ريتي پيل
 هئي. سا کڻي ورتي ۽ ڊالي ڇوڻ لڳي: "بيڪ
 آهي. اسان وٽ ڪڏهن ڪنڊ ميرانجهڙي به ايندي
 آهي." اها ٿي ڪنڊ. پارڪ جو سڪل گاهه ٺهي
 چانهه جي پٽي. ماني پليٽن ۾ لٽي. خالي هٿ
 وات تائين وڌيا ۽ پليٽ ڏانهن وريا. چانهه جا
 حالي ڪوپ ڇين تائين آيا ۽ ساسون ٽپي پيا.
 ننڍڙن نينگرين پنهنجي ليکي گهڻو ئي ڪجهه
 رڌو هو. بهرحال وندريل ته هيون.

اهڙي ۾ وڏين چوڪرين جي ماني ٺهي
 لٽي هئي. هنن کي به سڏ ٿيو. پر اها ماني پيٽ
 ڀرڻ جوڳي ته ڪانه هئي. سج به اچي چڙهيو هو.
 سندن پيٽ ۾ بک به ڏاڍي هين. سڀني نينگرين
 جي گهرن مان ماني لاءِ سڏ ٿيو. پر وهانءَ جو
 شمار جو ٿيو هو. ان ڪري فيصلو ڪيائون. ته
 سهڪو وڃي پنهنجي پنهنجي ماني کڻي اچي.

مسيون آيون. مختلف طعام اچي
 دسترخوان تي مڙيا. گڏجي کاڌائون. ڏاڍو مزو
 آيو. گل مسخري ۾ چڱي ڪچهري ٿي. نبيل
 سڏ ڪري چيو. "هاڻي جلدي ڪريو. تانوءَ وغيره
 مڙيو. اچو ته وهانءَ ڪريون."

اٿي ڳوٺن جو ٺاهه. ننڍو ٿيو. ويلڻ.
 تحتو. چار ننڍڙيون ڊيڳريون. ننڍو ٺراڻي پان.
 ٺفقي. ننڍا ڪوپ ساسر ۽ پليٽون وغيره هيون.
 هڪڙو پندرهن وٽين وارو گاسليٽ جو چلهو پڻ
 وٽس هو. باقي جن شين جي کوٽ هئي سا ٻين
 ساھيڙين پوري ڪئي.

پلا وهانءَ مانيءَ کان سواءِ ڪيئن ٿو ٺهي.
 نبيل گهران اٿو. چانور. پٽاٽا. چانهه. کير.
 گيهه ۽ لوڻ وغيره کنيا. ڪا اٽو ڳوٺن لاءِ کڻي
 وڃي. ڪا وري چانور ڇوٽڻ لڳي. ڪنهن پٽاٽا
 چليا. چانهه ٺهي. پراڻا پڪا. چانور ۽ دال تيار
 ٿي ۽ پٽاٽا تريا. اهي ڪم ته سڀني وڏين پيٽن
 ڪيا. انهن سان گڏ ننڍڙيون پيٽون: شانو.
 بيلي. مٺي. گڏي. شمي. ڊالي ۽ نگو وغيره به
 ته آيون هيون. اهي ويچارين جي ڪنهن ڪم
 ۾ هٿ وجهن. ته وڏيون پيٽون ڊڙڪو ڏيئي
 چون ته: "اٿي نگو. تون ڇڏ. تنهنجو هٿ سڙي
 پوندو." ته ڪا وري جهليندي چرين ته: "ماڻي
 مٺي. توکان پٽاٽا چليا ڪين ٿيندا. تون اچا
 ننڍڙي آهين." جي ويچاري گڏي اٿي ڳوٺن جي
 ڪري ته سندس وڏي پيٽ ڪانئس اٽو ڪسي وٺي
 ۽ چريس: "اهو چا ڪيئي؟ ايترو پڪو پاڻي
 وجهي ڇڏي. هاڻي ويلڻ ته ڇڏ. اٽو ته ڳوٺن
 ئي ڏکيو ٿي پيو آهي."

ان طرح ويچارين ننڍڙين کي ته ڪم جو
 وارو ٿي نه پيو ملي. آخر هو به ته انسان هيون.
 هنن کي به ته وڏن پيٽن جي سڏ ۽ شوق هو.
 آخر شانو چڙي چيو: "چا ٿي پيو جي هي اسان
 کي رڌ پچاءِ تي نئين ڇڏين. پاڻ هلي جڏا ٿيون
 ماني ٺاهيون." سڀني پاڻ ۾ صلاح ڪئي ۽
 ساڳيءَ طرح ننڍڙين پنهنجو جڏا رڌو سجايو.

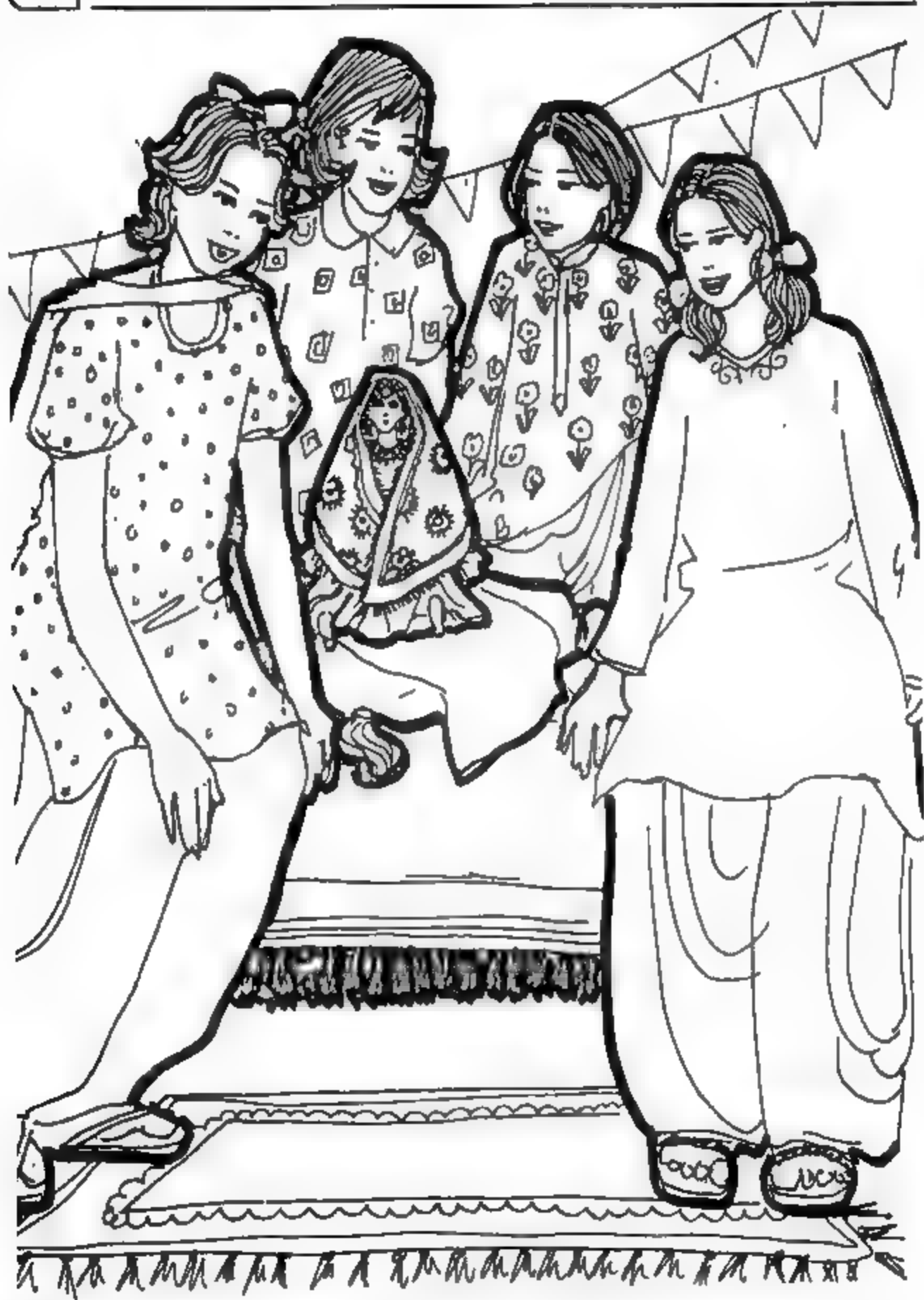
ڪنوارن کي گهٽ ڏکيا ملن ٿا. ”گهٽيون به پنهنجي ليکي تياريءَ ۾ مصروف هيون. گهٽ ۽ ڪنوار لاءِ گلن جا سهرا ٺهيا. نيبلا جي ٻڌ ۾ گلن جي بهار لڳي پيشي هئي تنهن مان پي پورٽ ڪيائون. گهٽيتي دعوت تي پيسرن جا ننڍا پائر جن کي هئا، اهي به شام ڌاري آيا. گهٽ جو سهرو ستن چوڪرن جي مٿن تي رکي سوڻ ڪري گهٽ کي ٻڌو ويو. گهٽيتن جي گهر ويڊيو وڳو پئي. راڳ ۾ هونءَ به جادو ٿيندو آهي. اوڙي پاڙي جا پارڙا اچي مڙيا چڱي چڱ ٿي پيشي.

گهٽ ۽ ڪنوار جون ماميون، ماسيون ۽ پينرون مقرر ٿيون. ڪنوار جون ساهيڙيون ۽ سرتيون ڪنوار جي چواليسر ويٺيون هيون. ڪنوار جي ماءُ ڪم ڪار لاهي، هڪڙي پاسي انهيءَ سوچ ۾ اداس ويئي هئي ته: ”اڄ، اهوئي ڏينهن آهي. جنهن لاءِ مائرون ڏيئرن جي چمڻ تي غمگين ٿين ٿيون.“

ريحانا ننڍ ڪري چيو: ”اما! ڪنوار کي ته ماڻ

ڪرسين تان گاديون کڻي ان تي هڪڙو گڙهو رٿو وڃايائون. ڪنوار کي سينگاري ان تي وهاريائون. شيرين گڏيءَ کي ننڍڙو ٽيڪو ۽ نت ٺاهي وڌي. شازيا گلن جا هار پوٽا. ڪنوار کي سڀ زيور هٿن، ٻانهن ۽ ڳچيءَ ۾ وڌا ويا. پر زيور سڀ موتين جا هئا. ڪنوار جي رٿي کي ڪناري ۽ ڳوٺو لڳل هو. گهونگهٽ ٺاهي وهاريو هئائون.

وراندي جي پئي پاسي گهٽيتن جو گهر هو. انهن به انهيءَ ريت تياري پئي ڪئي. گهٽ کي شلوار، ڪڙٽو، واسڪوٽ، ٽوپي ۽ بحمل جي جتي پارايائون. هٿ ۾ رومال ٽاڪي ڇڏيائون. گڏن جي ٿورڙائي سبب جلدي جلدي اڳڙين ۽ ڪپهه جا ننڍا وڌا به چار گڏا ٺاهي ورتائون. آخر گهٽ نڌڻڪو نه نه هو. پيءُ ۽ پائر ته هجنس. ان کان سواءِ ڪنوار جي نڪاح جي هاڪار ۽ شاهديءَ لاءِ مرد ٿيندا آهن. افروز گڏا ٺاهيندي، جمپلا سان چرچو ڪيو. ”ها، مائي، چوڪرن جي ته سچ به اثاڻ آهي. تڏهن ته

ڏاڍي آجيان ٿي. ننڍڙي ٻار جي پينگهي مان ننڍڙو ڳاڙهو گاديءَ جو سيج ڪري وڃايائون.

نڪاح پوهن لاءِ هڪڙو چوڪرو ٽوپي تي رٿو ٻڌي، ڀڳ ٺاهي، اکين تي چشمو چاڙهي، هٿ ۾ لڪڙ کڻي مولوي بڻجي آيو. ٻه چوڪرا شاهد ٿيا، جن ڪنوار کان هاڪار ورتي. ٻيو گهوت ڪنوار کي لائون ڏنيون ويون، ٻيا ساٿ سوڻ ٿيا. هاڻي ڪنوار ٿي پرائي ۽ گهوت جي قبضي ۾ آئي.

پوءِ ته سڄي ڄڃ اداس پئي لڳي. گهوت اٿي هليو. پٺيان وري ڪنوار جي مائٽن ۽ سهيلن کان موڪلائي ٿي.

ايتري ۾ سانجهيءَ جي ٻانگ ٻڌڻ ۾ آئي، نبيلا جي ماءُ سڏ ڪري چين: ”اما، هاڻي وهانءُ پورو ٿيو، ۽ راند ختم ڪريو، سڀ ٽڪڙي ٻيون هونديون.“

ڪرايو! روئي روئي پئي اچائي جان ڳاري. ”ته وري ٻيءَ چيو. ”آخر نياڻين کي مائٽن وٽ هميشه ته رهڻو ڪونهي.“ ڄڃ مان وري ٽينءَ ڳالهائيندي، ”اٿي ادي، جي نياڻي مائٽن وٽ وڌيڪ وقت ويهي، ته ته مائٽن کي سک ۽ نه زماني کي آرام.“ چوٿينءَ چيو، ”اما، نياڻيون ته جهر ڪيون آهن، مائٽن وٽ جڏهن انهن جي نصيب جو چوڳو ختم ٿئي ته اڏاميون وڃن.“ پنجينءَ ورائيو، ”ها اما، دل به خالي ته هڙ به خالي.“

گهوتيتن جي اچڻ جي ويل ٿي. گهوتيتن لاءِ ٽمينا ماسيءَ جي ڳاڙهي شال وڇائي. هنن جو مان، ڪنواريتن کان جو وڌيڪ هو، سو گلن جا هار ڏهياڻون ۽ کين وجهڻ لاءِ ڪنوار جي ساهيڙين وٺي ڳيچ ڳاتا.

ايتري ۾ گهوتيتن جي اچڻ جي خبر آئي. اٿي جي ٽينءَ جو دٻو دهل ڪري وڃائيندا ڳائيندا اچي ڪنواريتن جي گهر پهتا. سندن

پولڙي جي پل

هڪڙي پيري ڪنهن پولڙي کي بک اچي ورايو. سو درياءَ جي ڪناري تي بيٺل گهاٽن وٽن تي کاڌي جي ڳولا ۾ پئي ٿيا ڏٺائين. اتي هڪ نورپٿو ٻه رهندو هو. جنهن اچي کيس ٻڌايو. ته درياءَ جي ٻي ڀءِ ڀر تي ميوو جو هڪ وڏو باغ آهي. باغ کان لوڙو اڳتي هڪ پاسي هنڌاڻن جي واڙي آهي. ته ٻئي پاسي وري ڪمند جو فصل تيار پيو آهي. هاڻي ته هن جو هيڪاري سک ڦٽي ويو هو. بس جيئن ميوو جو تصور ڪري. تيئن سندس ٻي چيني وڃي وڌندي.

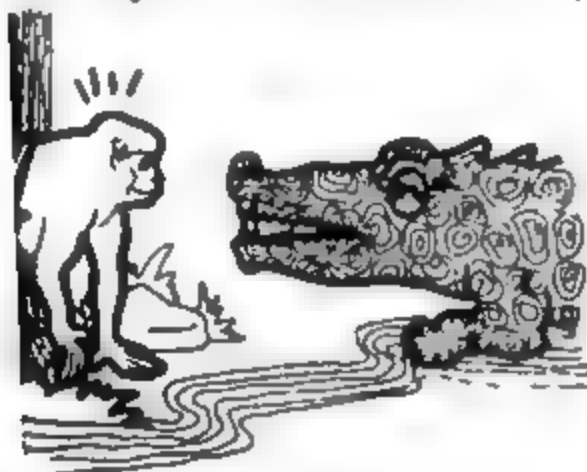

هونئن به هن جانور کي ڇپ گهٽ ايندي آهي. ڇر ڀر کان سواءِ اصل رهڻي ڪونه. ڪيڏي مهل پيو ٽنگون ڪٽيندو ته ڪيڏي مهل ويهي پيٽ ڪٽي. جي پيٽ ڪٽي بس ڪري. ته ويهي مٿو ڪٽي. ۽ جڏهن مٿو ڪٽي ڪڪجي. تڏهن ويهي هٿن کي ڏسي.

هوا لڳڻ تي درياءَ جي ٻي ڀءِ ڀر تان ميون جي خوشبوءِ اچڻ لڳيس. ناسون ٽاڙي. سون سون ڪري سنگهن جي ڪوشش ڪري. جيئن

هڪلن ۽ زيتونن جي خوشبوءِ اچيس. تيئن وات پاڻي لٽيس. ۽ اهو پيو سوچي ته ڪيلا ڪهڙا نه مٺا هوندا. ۽ زيتون به ڏاڍا مٺا ٿين ٿا!

مطلب ته پولڙي کي هڪ پاسي بک اچي بيتاب ڪيو هو. ته ٻئي پاسي وري سواڊي ميون کائڻ جي لالچ اچي ورايو هوس. سو انهيءَ تڙپ ۾ ڪيڏي مهل ٽپ ڏيئي وٽن تي چڙهيو وڃي ته وري گهڙي کن کان پوءِ وٽن تان ٽپ ڏيئي اچي درياءَ جي ڪپ تي ڪري. نيٺ اهو خيال آيس ته ڪوشش ڪري ڪٿي درياءَ پار ڪجي. پر پولڙا پاڻيءَ کان به ته پري پڄن. سو ڏپ ورجان وري ڏوڙي وڃي وٽن جي چوٽيءَ واري تار تي چڙهيو. هيءُ تار به هڪ سنهو هو. جيئن ئي تار تي لوڙو جهولڻ لڳو ته هڪ ٻن لوڙن کان پوءِ تار ڪٽي پيو. ۽ پولڙي درياءَ جي اندر ڪناري تي پيل هڪ ٿڙ تي اچي لٽڪو ڪيو. مڃان اهو ٿڙ هڪ واڳونءَ جي پٺ هئي. واڳون به پاڻيءَ جي ڇولين کان پاسو ڪري درياءَ جي اندرين ڀر ۾ اچي سمهي پيو هو. سندس منهن ۽ ڀڄ. واريءَ ۾ ڪڪجي ويا هئا. پولڙي جي ڪرڻ سان هو جاڳي پيو. ڏاڍي ڇڙ ۾ اچي چيائين. ”تالائقا ننڊ جو ڦٽايو؟“ پولڙي

ولين تي ٿٽو. هندائن جا هتي هاجا ڪيائين. کيس جا اڄ لڳي هتي سا به هندائن کائڻ سان وڃي ڊري ٿيس.

نيٺ واڳون کان به رهيو نه ٿيو ۽ گوڙ ڪري سڏ ڪيائين. پر پولڙي ڏرو به خيال نه ڪيو. واڳون کي ڏاڍي ڇڙ آئي. پهريائين سوچيائين ته کيس اتي ڇڏي هليو وڃي. پر وري اهو خيال ڪري ترسي پيو ته هليو وڃڻ سان ڪهڙو فائدو ٿيندو؟ پيٽ به هالي ته پٺ به خالي رهندي. چو نه پولڙي کي پٺ تي وهاري پنهنجو پيٽ پريان، آخر سانجهي جو وقت اچي ٿيو، واڳون بڪ ۾ ساڻو ٿيو، لٽيو پيو هو. ۽ بدلي وٺڻ جي باه به اندر ۾ ادما پئي ڏنا، پولڙو به ڪمند جي رس کي وارو ڏيئي موٽيو. ۽ اچي واڳون کي چيائين، ”ادا واڳون! معاف ڪجان، جو ڏاڍي دير ٿي وئي آهي. ۽ وري لائق ڪو شڪار به نه ٿاڻو. ادا پنهنجو پنهنجو نصيب آهي.“

واڳون به ڪاوڙ ۾ باه ٿيو ويٺو هو. کيس جواب ۾ فقط ايترو چيائين ته، ها پٽ تنهنجي نصيب جي توکي هاڻي خبر پوندي.

ڪيلن جي وٽ ۾ اينديون وڏيون ڳڙهون ڏسي پولڙو حوشيءَ ۾ نه پيو ماضي هڪڙي هڪڙي ڳڙهه ۾ ٻارهن درجن ڪيلا هجن، وري ريتون جي وٽن ڏانهن ڊوڙيو. تازا تازا، ساوا پيلا زيتون ويو پئڻدو. ۽ کائيندو. ڪا مهل گذري وئي، واڳون به ڪاڏي جو انتظار ڪري لڪجي پيو هو. سو سڏ ڪري چيائينس، ”او پليل پولڙا! پنهنجو واعدو وساري ڇڏيئي، رڳو سهنجي پيٽ پوڄا ۾ لڳو پيو آهين.“

پولڙي واڳون سان پئي ٺلهي ها ها ڪئي. ۽ هڙا دلاسا ڏيندو رهيو. جيتوڻيڪ زيتون جي وٽن ۾ پکي پرند به پئي آيا ۽ ويا. پر پولڙي کي پنهنجو پيٽ پيارو هو. ۽ واڳون جو ڌري برابر به خيال نه ڪيائين.

واڳون جي بيهڻ چوڻ تي ڇا ڪيائين جو سو سڻو ميوو ته پاڻ کاڌائين ۽ ڪچو ۽ سڙيل ميوو واڳون ڏانهن اڇلايائين. سو به اهڙي بي پرواهيءَ سان اڇلائي ٿي ڏنائينس جو ڪو ميوو وڃي پائي ۾ ٿي ڪريو، ته ڪو وڃي واريءَ تي ٿي ڪريو.

پولڙو ڪيلن تان ترو ته اچي هندائن جي

کي بچاءَ آڻڻ لاءِ ادا وڃي. مون کان پل
 ٿي. مون توبه ڪئي. مون کي معاف ڪرا
 پر هن پيري وڃي پوڙي جي هڪڙي منٺ به نه
 ٻڌي. پاڻ ورائي ڏنائينس. "رهين درياءَ جي
 ڪپ تي ۽ وجهين ٿو وڃي سان ويو." اها اصل
 نه ڇڏيندو سان. جهليندي پوڙي کي چيري
 ڦاڙي کائڻ شروع ڪري ڏنائين. کائي جڏهن ڏا
 ڪيائين، تڏهن ساڳئي ڪپ تي اچي آرام سان
 سمهي رهيو.

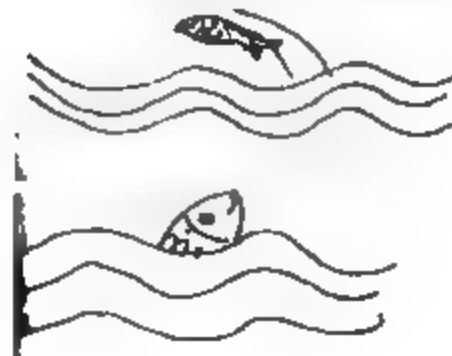
سومو پوڙو وڃي ان ڳالهه کي
 سمجهي نه سگهيو ۽ خوشيءَ جي ڀر ۾ اچي هن
 جي پٺيءَ تي سوار ٿيو. وڃي به محسوس ڪيو
 ته پوڙي جو وزن واپسي جي وقت ڪجهه وڌيڪ
 گهرو هو. ۽ خوش ٿي سوچيائين. ته شڪار
 تڪڙو هجي ته سٺو. وڃي ترندي ترندي جڏهن
 وڃ درياءَ ۾ پهتو. ته پٺيءَ کي جيئن زور سان
 لوڏو ڏنائين. تيئن پوڙو وڃي پاتيءَ ۾ ڪريو.
 سن پوءِ ته پوڙي جي رڙ هڻڻ، رڙ مٽي. "مون

بزرگ جو باز

صبح جو وٺل، مٿان اڇي مڇهد تي هئي پر دين محمد جي چار ۾ اڃا نائين ڪاٻ مڇي نه ڦٽي هئي. هو ان اسري ۾ چار پاڻي ۾ وجهيو ويو رهيو. ته من ڪا مڇي چار ۾ اڇي ڏسي. مڇي جي انتظار ۾ همراه ويهي ويهي اچي ٽڪو. هيڪو پيڙاريءَ وچان سوچيائين. وڃي ڪڍ ۾ پون اهي مڇيون، اتي ڪڙو ٿيان. پر جيئن ته اڄ کيس پيسن جي ضرورت به ڏاڍي هئي. ان ڪري اميد تي دل ٻڌي ويو رهيو.

ٿوري ٿوري دير کان پوءِ جڏهن چار ۾ ڪا شيءِ ڦاسندي محسوس پئي ڪيائين. ته ڇهت

ڏيئي چار کي چڱي باهر ڦي ڪڍيائين. پر چار ۾ ڪنهن مهل دريائي ٻوڏن جون پاڙون ۽ س انگيل پئي مليس. ته ڪڏي. مهل وري ڪڪ ۽ ڪاٻيون اڇي پئي ڦاٽيون. پر به ڪا مڇي به مڇي جي ذات.

دين محمد کي دل ۾ ڏاڍو ارمان هو جانو. جا اڳهاڙا پير شاهه جو ڪلمه مٿو ۽ صالحان جون پٽيون پانهون پئي ذهن ۾ ٿريس دل ۾ سوچيائين پئي ته. "الله وڏو آهي. اهر ڪا مڇي موڪليندو."

دين محمد ويٺي ويٺي اوچتو مٿي نظر ڪئي. ته کيس هڪڙو سونو باز لامارا ڏيندو نظر آيو. باز ٿوري ٿوري دير کان پوءِ دين محمد مٿان گهمرو ڏيئي هليو پئي ويو.

دين محمد باز کي ڏسي. اميد جو پلاٽ ڇا به سوگهو جهليو. ڇو جو کيس اها خبر هئي. ته باز جو کاڌو مڇي ئي ٿي. ۽ باز جي نظر انسان

جي نظر کان به وڌيڪ مڪي ٿيندي آهي. باز کي پري نه ٿيندو ڏسي. دين محمد کي بڪ ٿي ويئي. ته پاڻيءَ ۾ مڇيون ضرور هونديون

دين محمد انظار ۾ ويهي ويهي ڏاڍو ڪڪ ٿيو. بدن ۾ ٿڪ، دل ۾ ارمان ۽ دماغ ۾ گهرج جو خيال هجيس. لاجار اٿي وجن جو سوچيائين. اڃا اٿي پيسو ئي مس. نه پريان هڪڙو بزرگ اڃا ڪيترا پاتل ڏانهس وڌندو نظر آيو. دين محمد حيرانيءَ سان ڏانهس ڏسن لڳو بزرگ جڏهن دين محمد جي ويجهو آيو. ته کائڻس سوال ڪيائين. ”ڇا تون صبح کان هتي ويٺو آهين ۽ ڪابه مڇي ڪانه ٿاڻي اٿئي؟“

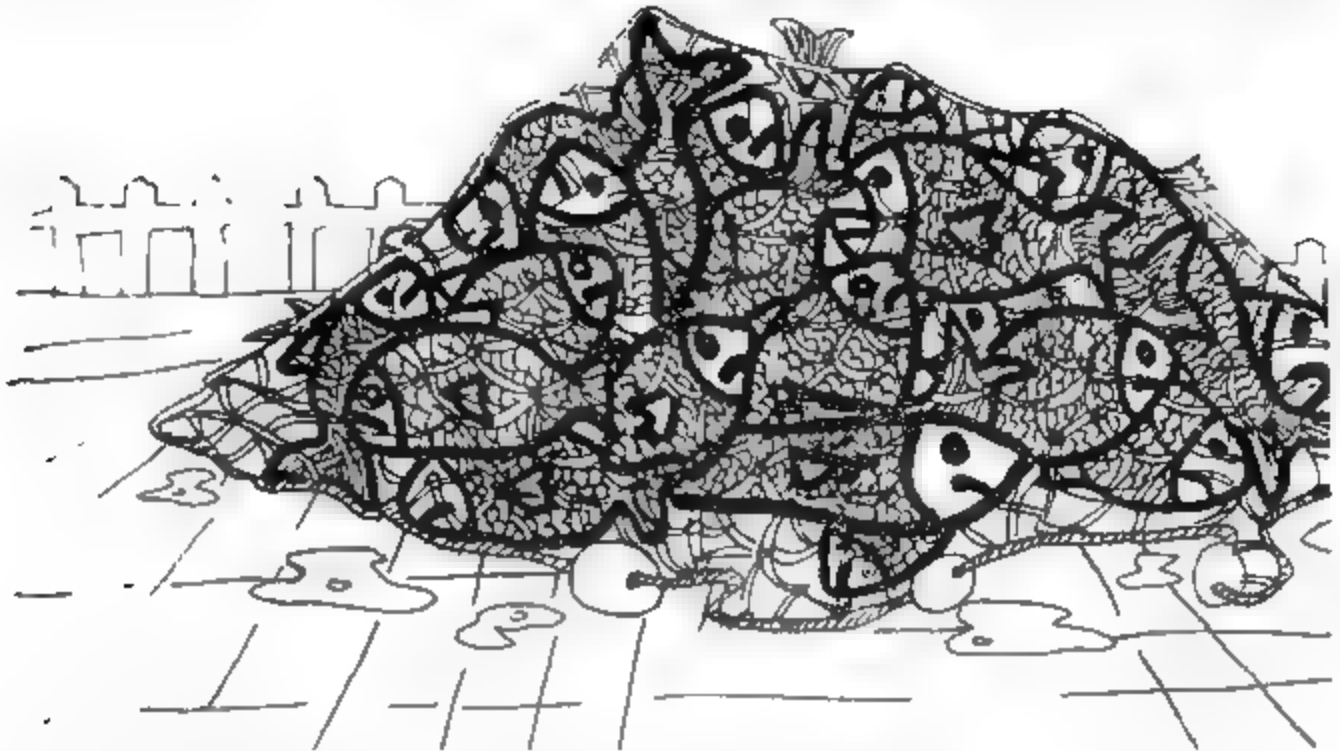
دين محمد ڏاڍي ادب سان ورائيو. هاڻو سائين، آڏاڏو پريشان آهيان. صبح کان وٺي ڇي هيءَ مهل ٿي آهي. پر اڄ قسمت حراب اٿر. جو ڪنهن مڇيءَ جهل ڏني ئي ڪانه.

بزرگ چيس. ”دل ننڍي نه ڪر. بسم الله ڪري اڇل ڄار پائيءَ ۾. الله جي حڪم سان ايتريون مڇيون ڦاسنديون. جو جهلي جهل نه ڏيندءِ. پر مون سان هڪڙو واعدو ڪر.“

”سائين، اوهان حڪم ڪريو.“ دين محمد ڏاڍي خوشامد نموني چيو.

بزرگ ورائيو. ”جيڪي مڇيون تنهنجي ڄار ۾ ٿاسن. تن مان اڌ مڇيون تون ڪٽجانءِ ۽ اڌ مون کي ڏيئي وڃجانءِ. منهنجي جهوپڙي. اڃا اها گس پنڌ تي ڏسجي پيئي.“

دين محمد خوش ٿي ورائيو: ”حاضر سائين. مون کي مڇيون ملن ته سهي. پوءِ آڌ ضرور ائين ڪندس. جيئن سائين جن حڪم ڪيو آهي.“ بزرگ هليو ويو.

کيس وري سڀاڻي کڻي ڦاسائي ڏيندس — ۽ وري بزرگ کي کڻڻ خبر پوندي. ته منهنجي چار ۾ مڃيون ڦاٿيون يا نه. ۽ جي ڦاٿيون ته کيتريون؟

دين محمد اهو بلڪل غور نه ڪيو. ته ساڳئي سوني باز مٿانئس سانده لمارا پئي ڏنا. ان ڏانهن به هن ڪا مڃي ڪانه اچائي. حقيقت ۾ دين محمد نا اميدي ۽ گهرج جي وقت الله پاڪ کي ياد ڪندي آسمان ڏانهن ئي نهاريو. پر جڏهن سندس چار ۾ مٿاريون مڃيون اچي ڦاٿيون. تڏهن ته هن جي نظر آسمان ڏانهن اٿي ئي ڪانه. بلڪ مڃين سنڀالڻ ۾ محو هو.

دين محمد جي هٿن ۾ پيسن جي ڳولري ڏسي زال ۽ ٻار ڏاڍا خوش ٿيا. دين محمد زال کي چيو. ”صالحان جهٽ ڪر. ماني تهڪر ڏي. ته ڪاڻي بازار هلون.“

صالحان پڇيس. ”ايتري دير ڪڍي لاشي؟“

دين محمد بسر الله پڙهي چار پاڻي ۾ وري چلايو. چار ڪرنديشي. ويو مڃين سان ڀريو. بس هاڻي ته دين محمد خوشيءَ ۾ نه پيو مائي. ڏاڍي حيرتداريءَ سان مڃين کي سنڀالي چليءَ ۾ پئي وڌائين. پل لاءِ کيس اهو خيال به آيو. ته بزرگ انهن مڃين مان اڌ مڃين جو کيس ڏيڻ لاءِ چيو هو. پر وري بزرگ کي وسارڻ جي ڪوشش ڪندي. بزرگ جي ان ڳالهه کي ڪو وزن نه ڏنائين. دل ۾ ڪجهه لالچ ٿيس. ته ڇو نه آهه سموريون مڃيون وڪڻي گهر جون ضرورتون پوريون ڪريان. اڌ مڃين جي ملهه مان فقط گهر جو اٿو. چانور ۽ گيهه ٿيندو. پوءِ باقي ڪندو. مصالحا مڙا. صالحان جون چوڙيون. جانءُ جو بوت ۽ شاهه جي گندي ڪٿان ٿيندي؟ دين محمد دل ۾ ئي سوچڻ لڳو. ”ڇو نه سڀ مڃيون آهه کڻي وڃي ٻيڙن جون سڀ گهرجون پوريون ڪريان. بزرگ ته آهي هڪڙو چڻو. سو ايتريون مڃيون ڪيڏانهن ڪندو.“

تنهنجون ٻيون ٻانهون به ته نٿيون ٺهن، ”دين محمد ڏاڏي پيار ۾ چيو، صالحان نٿا ٿيندي ورائيو، ”ها، پر گهر ۾ اٿو، چانور ۽ گيهه به اچي کٽا آهن.“

”ها- ها، سڀ ٿي ويندا، پيسا ججهڙا اٿر، فڪر نه ڪر.“ دين محمد ڪجهه رعب سان ڳالهايو. ماني کائي دين محمد ٽانگي لاءِ روانو ٿيو. سندس زال ۽ ٻار اڃا تياريءَ ۾ رڌل هئا، ته دين محمد ٽانگو وٺي آيو. دين محمد در تي

دين محمد ورائيو، ”اڙي پاڳن پري تڏهن اها پيسن جي ڳوٺري آسمان مان ته ڪانه جهٽي اٿر، اها محنت جي ڪمائي آهي، صبح کان هيءَ مهل اچي ٿي آهي، تڏهن مس وڃي مڇيون چار ڏانهن مڙيون، وري به جي اهو بزرگ نه اچي ها ته اڃا جيڪر درياءَ جي ڪپ تي ويٺو هجان ها.“

”هاڻي دير نه ڪر، لتا مٽائي وٺ ۽ ٻارن کي به تيار ڪر، جانو بوت لاءِ پيو روئي، مائي شاهه گنديءَ لاءِ پشي گوڙ ڪري، ۽ وري

هئي. بزرگ روئڻ جو آواز ٻڌي ٻاهر نڪري آيو
۽ دين محمد کي ڏسي حيران ٿيو. کانئس روئڻ
جو سبب پڇيائين.

دين محمد شرم وڃان ڳالهه نه پئي ڪري
سگهيو. فقط ”گرجي ويس“، ”لڻجي ويس“ جي
واڻي وات هڃيس. بزرگ جي زور ڀرڻ تي
سريستي ڳالهه ڪري ٻڌايائين. بزرگ سڄي
ڳالهه ٻڌي کيس چيو، ”ابا هاڻ مان تنهنجي
مدد نٿو ڪري سگهان. پاڻيءَ مان پيسا ڪڍڻ
نه تنهنجي وس جي ڳالهه آهي ۽ نه وري منهنجي
وس جي. تو جهڙي نيت رکي، تهڙي مراد
پرايئي. اڳتي لاءِ اهڙو ڪم نه ڪجانءِ.“

”اهو باز مون پاليو آهي. تو اهو وساري
ڇڏيو. ته باز ڏاڍو ذهين پکي ٿيندو آهي، ۽
پنهنجي مالڪ سان پڻ وفادار رهي ٿو.“

ويچارو دين محمد پنهنجو مٿو ائين هٿن
۾ جهلي ويهي رهيو، ڇڻ ڪا زوردار لٽ لڳي
هڃيس. سچ ته اها لالچ جي لٽ هئي، ڇا نيت
هي بدلي کيس ڪاپار ۾ لڳي هئي ۽ جنهن
کيس تاهياتي سبق سيکاري ڇڏيو هو.

حوشيءَ مان پيسن جي ڳوٺريءَ کي اڇلون پئي
ڏنيون ۽ خيالي پلاءِ پئي پڇايا. هو انهيءَ
انتظار ۾ هو. ته اجهو ٿا گهر وارا سنڀري ٻاهر
نڪرن، ايتري ۾ پريان ساڳيو سونو باز لامارا
ڏيندو نظر آيس. دين محمد انهيءَ کي بنا
ڪنهن فڪر جي ڇاڇيندو رهيو. پل کن ۾ باز
دين محمد جي گهر تائين پهچي ويو. دين
محمد اڃا پنهنجي نظر هيٺ ڪشي ٿي ڪونه. ته
باز جهٽ ڏيئي اها پيسن جي ڳوٺري سندس
هٿن مان کسي هليو ويو.

دين محمد باز جي انهيءَ حرڪت تي حيرت
وانگر باز جي پٺيان ڊوڙ لڳو. اهو وساري
ڇڏيائين، ته باز هوا جي گهوڙي تي سوار آهي ۽
پاڻ زمين تي ڊوڙي رهيو آهي.

دين محمد رڙيون ڪندو، گهوڙا گهوڙا
ڪندو ڊوڙندو رهيو. باز انهيءَ ساعت ڳوٺريءَ
جا سڀ پيسا ساڳئي درياءَ ۾ وڃي اڇلايا ۽
خالي ڳوٺري اُٿي بزرگ جي جهوپڙيءَ جي ٿلهي
تي ڦٽي ڪيائين.

دين محمد روئندو رڙندو اچي انهيءَ
جهوپڙيءَ تائين پهتو، جا کيس بزرگ ڏيکاري

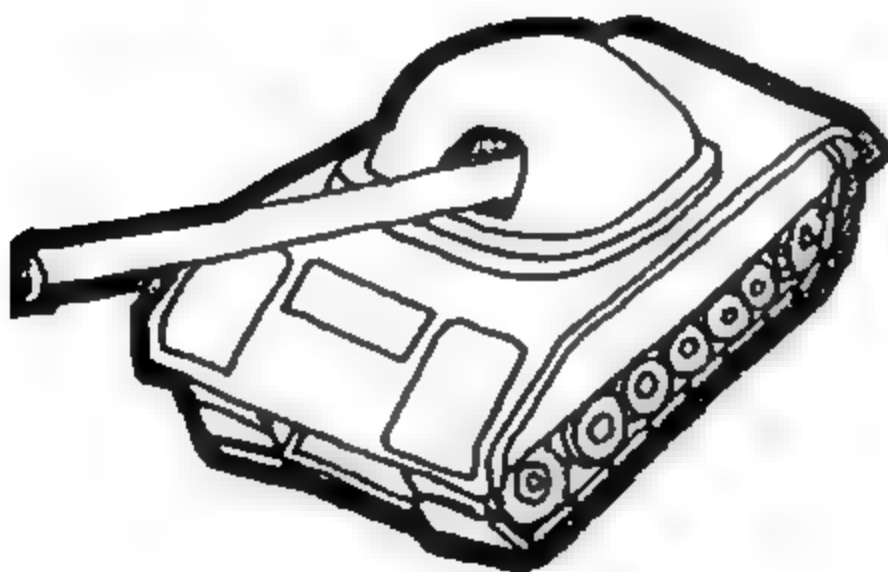
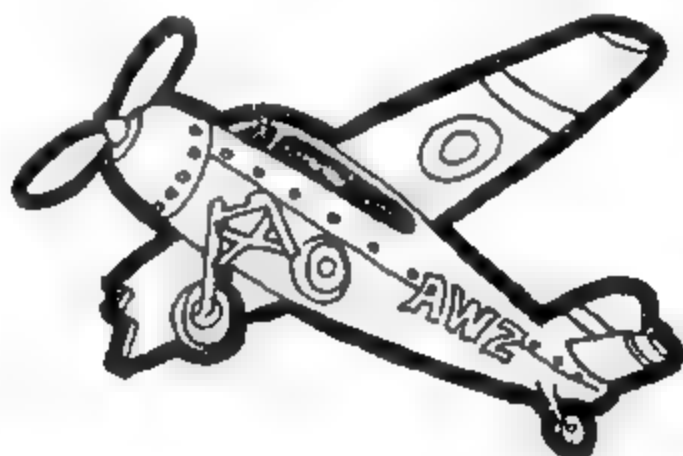
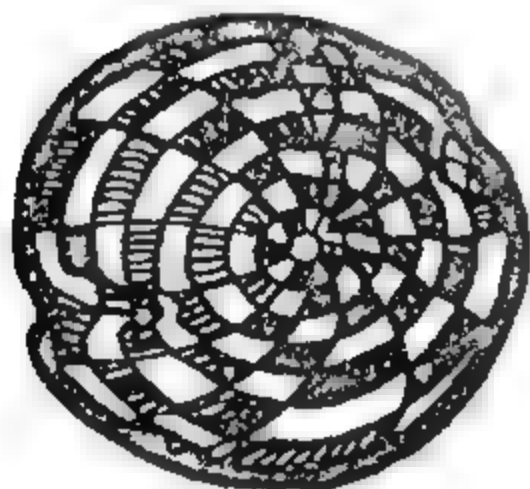
"نه امان، مون کي ٻيو هوائي جهاز وٺي ڏي. هيءَ ڏس، هيءَ ته هاڻي هلي ٿي ڪونه ٿو."
 راحيل وري ماءُ کي چيو.

ماءُ کانئس هوائي جهاز وٺي ڇاهي ڇڳي طرح ڏٺائينس. جهاز زمين تي رڪڻ سان ڪجهه هليو.

راحيل وري کيٽو ڪندي چيو: "نه امان، مون کي ٻيو وٺي ڏي. اهو سولو هلي ٿي ڪونه ٿو. ظفر کي سندس پيءُ منهنجي جهاز کان وڏو جهاز وٺي ڏنو آهي. ان جون بتيون به ٻرن تيون ۽ اهو پٽي به هلي ٿو."

کينهوڙي تي کيٽو

"امان، امان، او امان!" راحيل، ماءُ کي ڪمري ۾ ڳوليندي پئي سڏ ڪيا. "آيس ابا، آيس، ڇو ٻيو رڙيون ڪرين؟ ماڻهو صبر نه ڪري." مائٽس ويجهو اچي چيو: "هاڻي ٻڌاي ڇو ٿي سڏيئي؟" راحيل انگل ڪندي چيو: "امان مون کي ٻيو هوائي جهاز وٺي ڏي." مائٽس چيو: "بابا، هفتو کن مس ٿيو آهي جو پشهين هوائي جهاز وٺي ڏسو هيئي. وڃ پٽ. مون کي ڪم ڪرڻ ڏي."

جهاز ته هلي ٿي ڪونہ ٿو.؟

ماتس کي راحيل جي ضد تي ڪجهه ڪاوڙ آئي ۽ ڏڙڪو ڏيئي چيائينس: ”ڏس! تنهنجي پيڻ نسيرو جي گڏي بلڪل نئين رکي آهي. هوءَ توکان ننڍي آهي. پر پنهنجا رانديڪا ڪئن نه سنڀالي ٿي رهي. تنهنجا رانديڪا ته هوڏي آيا ۽ هوڏي پڳا. وڃ، مون کي ڪم ڪرڻ ڏي، اجايو سر ٿو ڪپائين.“

راحيل هيڪر نه ويو، پر گهڙيءَ کان پوءِ وري اچي نئون راڳ شروع ڪيائين: ”آمان! ڀلاجي هوائي جهاز نٿي وٺي ڏين، ته مون کي سائيڪل وٺي ڏي. ڏس، وضو (رياض) کي سندس مائٽن ڪهڙي نه سٺي ڳاڙهي سائيڪل وٺي ڏني آهي!“

”ها بابا، ظفر جو پيءُ تازو لندن مان آيو آهي، اتان آندو هوندايئن، پٽ، پاڻ غريب ماڻهو آهيون، اهڙو جهاز نه وٺي سگهنداسين، وڃ، ڏاهو پٽ آهيون نه، وڃي راند ڪر.“ ماتس پيار سان سمجهائي چيس.

راحيل، ماءُ جي ڳالهه ڏانهن ڌيان نه ڏنو ۽ وٽر ضد ڪندي چيائين: ”ته آمان، بس مون کي هوائي جهاز ضرور ڪپي، بابا کي چئو، ته مون کي به ظفر جي جهاز جهڙو جهاز وٺي ڏئي.“

ماتس ڪڪ ٿي چيس: ”راحيل! سر نه ڪپا، وڃي راند ڪر.“

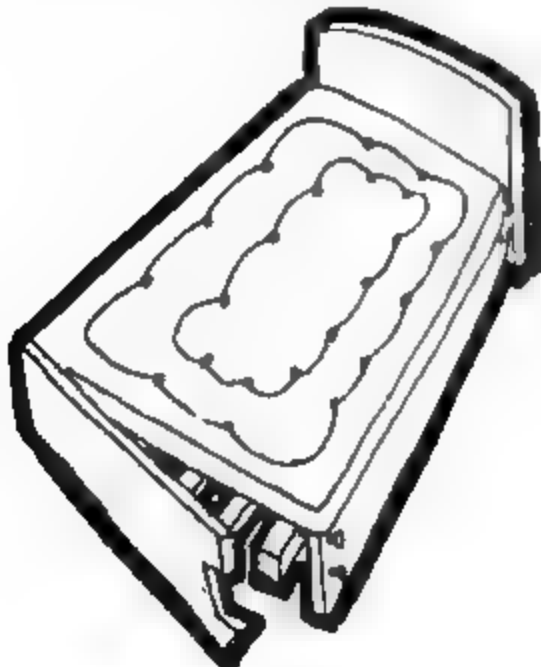
راحيل ضد تان نه لٿو. کيتو ڪندي چيائين: ”آمان! ڇا سان راند ڪريان. هوائي

پولڙي جي پل ۽ ٻيون آڪاشيون

راڄيل کي ٻه ڏاڍي چڙ اچي ويئي، چو جو ماڻس سندس ڪاٻه ڳالهه نه مڃي هئي. روئندو بڙ بڙ ڪندو چوڻ لڳو: ”مان نه پڙهندس، مان چيو نه مڃيندس، مان ماني نه کائيندس — اصل نه کائيندس. مان نسيم جي گڏي پڇي ڇڏيندس.“

اون اون ڪندو پنهنجي ڪمري ڏانهن هليو ويو. ماڻس کي ٻه ڏاڍي چڙ هئي. تنهن راڄيل جي ڌمڪيءَ جي پرواهه ئي نه ڪئي ۽ وڃي پنهنجي ڪم ڪار کي لڳي.

راڄيل ڪمري ۾ وڃي ٺا — نو شروع ڪئي. بال ڪٿي اچلي، ته ننڍڙي گاڏي ڪٿي اچلي، اجهو موٽر ڦهڪو ڪيو، ته وري ننڍڙي ٽينڪ جا ٿيا ٿي ٽڪر. وري ڏنائين پيڻ جي رانديڪن کي ڦيرو، گڏيءَ جو پلنگ، جو اتي پيو هو، سو به ڪيائين ٽڪرا ٽڪرا. انهيءَ پڇ ڏاه ڪڍي ڪندي راڄيل ٽڪجي، ساڻو ٿي، لپتي پيو. نسيم جي گڏي هڪڙي ڪنڊ ۾ بيٺي اهو تماشو ڏٺو. تنهن جڏهن پنهنجي پلنگ جي بربادي ڏٺي، ته ڏاڍو ارمان ٿيس.

ماءُ وري سمجهائيندي چيس، ”پتا! ٻين جي ريس هڪڙو چڱي ڳالهه ڪانهي. رضوءَ جي ماءُ کيس سڄو ڏينهن اڪيلو ڇڏي نوڪري تي هلي ٿي وڃي. پر مان ته سڄو وقت توسان گڏ آهيان، تنهنجو پيءُ به توکي ڪيترو نه پيار ٿو ڪري! ڪڏهن به توکي ڌوڪو به نه ڏنو اٿس. اهوئي سبب آهي جو تون نثر ٿي پيو آهين. رياض جي پيءُ کيس ڪيڏي نه مار ڏني هئي. پوءِ جي سائينڪل وٺي ڏنائين ته ڇا ٿي پيو!“

ايتري سمجهائڻ کان پوءِ به راڄيل تيسو ڪري روئڻ لڳو. ماڻس ڪاوڙجي چيو: ”هائي جي ماڻ نٿو ڪرين ته ڏينديسانه مار. وڃ وڃي پڙها سڄو ڏينهن راند ۽ رانديڪن جي جهوري لڳي پيشي اٿيئي. هائي وڃ، مون کي تنگ نه ڪر.“

ڪين؟" پري، ورائيو.

راحيل: "ها، ها، مون کي ڪين."

پري: "ته پوءِ توکي مون سان هڻو بوندو."

راحيل: "ڪٿي؟"

پري: "پري، ڏاڍو پري."

راحيل: "آسمان کان به پري؟"

پري: "ها، آسمان کان به پري، پر اتي اهڙا

اهڙا رانديڪا ڏسندين جو تو پنهجي حياتيءَ ۾

ڪڏهن ڏٺا ئي ڪونه هوندا."

راحيل ڏاڍيءَ نمائوشيءَ سان پڇيس: "اهڙا

رانديڪا، جيڪي لنڊن ۾ به ڪونه هوندا؟"

پريءَ تهگ ڏيئي چيو: "لنڊن جي رانديڪن

جي هتي جاءِ ڪونهي. پر، هڪڙي بي ڳالهه هئي،

اتي امان ڪانه ملنديئي، تي فقط رانديڪا ئي

رانديڪا هوندا."

راحيل: "نه، نه، مون کي امان نه، پر رانديڪا

گڏي راحيل کي سمجهائڻ لاءِ جيئن چپ چوريا

ته راحيل کي مٿس ڏاڍي ڪاوڙ آئي. ڪئنديئي

گڏيءَ کي زور سان پٽ تي هڻي ڇيائين. "اٿي

آهي وڌيري مون کي سمجهائڻ، امان هڪڙي

ڪافي ڪونهي، جو وري تو پڳ پاتي آهي،

مون کي نصيحت ڪرڻ جي؟"

نسير جي گڏيءَ کي اڇلائي پٽ تي هڻڻ

سان اها گڏي مٿجي هڪڙي سهڻي پري لڳي

پيشي. راحيل حيرت وٺان ڏانهس ڏسڻ لڳو.

راحيل جي چهر تي ڪجهه ڊپ ڪجهه

اچرج به هئي. هڪندي هڪندي پڇيائين:

"تون ڪير آهين ۽ هت ڇو آئي آهين؟"

پريءَ مرڪي چيس: "آٽيل ۾ پري آهيان

تو کي روئندي ڏسي، مون کي توتي رحم اچي ويو."

"تون ڪٿي ئي رهين؟" راحيل پڇيس.

"مان آسمان تي ئي رهان. توکي رانديڪا

ڪنھوڙي وانگر ٿي نظر اچس

هٿ ڏسندي ڏسندي سندس گھر به نظرن کان

غائب ٿي ويو. اڏامندي اڏامندي زمين کان پري.

تمام گھڻو پري. پري جي پرن تي راحيل پئي

موحون مائون. رستي ۾ کيس تارن جون نليون

شمعن وانگر ڏسڻ ۾ پئي. پون ڪڍي ڪڍي

ڪڪرن جي ڪري اونڌاهي به پئي ٿي. سر وري

سج جا ڪرڻا ڪڪرن کي چيري رستي ۾ روشني

ڪريو ڏين. راحيل کي منزل تي پهچڻ جو دڙو

فڪر هو. آخر اها گھڙي به آئي. جڏهن پري اچي

هڪڙي ڏاڍي سهڻي جاءِ تي پهتي. جتي رنگ

رنگ جهنڊيون لڳل هيون. ساوا، گاڙها ۽ بيلا

ڦوڪڻا تنگيل هئا. چمڪندڙ سونيون ۽ روپيون

پتيون پئي لٽڪيون. رستي تي ننڍ ننڍا پارڙا

رنگين کاغذن جون تويون پايو. جهنڊيون هٿن ۾

کنيو هن جي آڌر پاء لاءِ بيٺا هئا. راحيل دل ۾

سوچڻ لڳو ته: "واه، واه! منهنجي ڪهڙي نه

آجيان ٿي رهي آهي! هنن کي منهنجي خوشيءَ جو

ڪيترو نه خيال آهي! امان کي ڪيتريون ئي منهن

ڪير، ته منهنجي سالگره تي ڪمري کي نه

طرح سينگاري. پر امان ته سڀ ڪنهن ڳالهه کي

احايو خرچ سمجهي پئي چند ڇڏي.

پري راحيل کي خيالن جي درياءَ ۾ غرق

ڏسي چيو. "سوچين ڇا پيو؟ هل رانديڪن جي

ڪمري ۾."

راحيل چرڪ پري پري جي پٺيان لڳو.

ڪمري ۾ گھڙڻ سان ائين معلوم ٿيس. جن اتي

رانديڪا پوکيا پيا هئا. ڪا اهڙي جاءِ نه هئي.

جا رانديڪن کان خالي هجي. ڇا ڏسي، ڇا

ڏسي! هر طرف رانديڪا ٿي رانديڪا هئا.

راحيل دل ۾ سوچڻ لڳو: "هت ته رانديڪن

کين. امان ته مون کي رانديڪا وٺي ڏيئي ڪونه.

امان کي مون تي ترس اچي ڪونه. تون ڪهڙي

نه سٺي آهي. جو توکي مون تي رحم اچي ويو. پر،

تون مون کي اسانن تي ڪيئن وٺي هليندين؟ ڪو

هوائي جهاز آندو آهي؟ منهنجو هوائي جهاز ته

هلي ٿي ڪونه ٿو.

پري. "منهنجا پر ٿي تنهنجو هوائي جهاز

ٿيندا. تون منهنجي پرن تي ويهي رهندين ۽ مان

تو کي اڏائي آسمان تي وٺي هلنديس. راحيل!

هائي جهٽ ڪر. دير نه ڪر. وقت پيو وڃي."

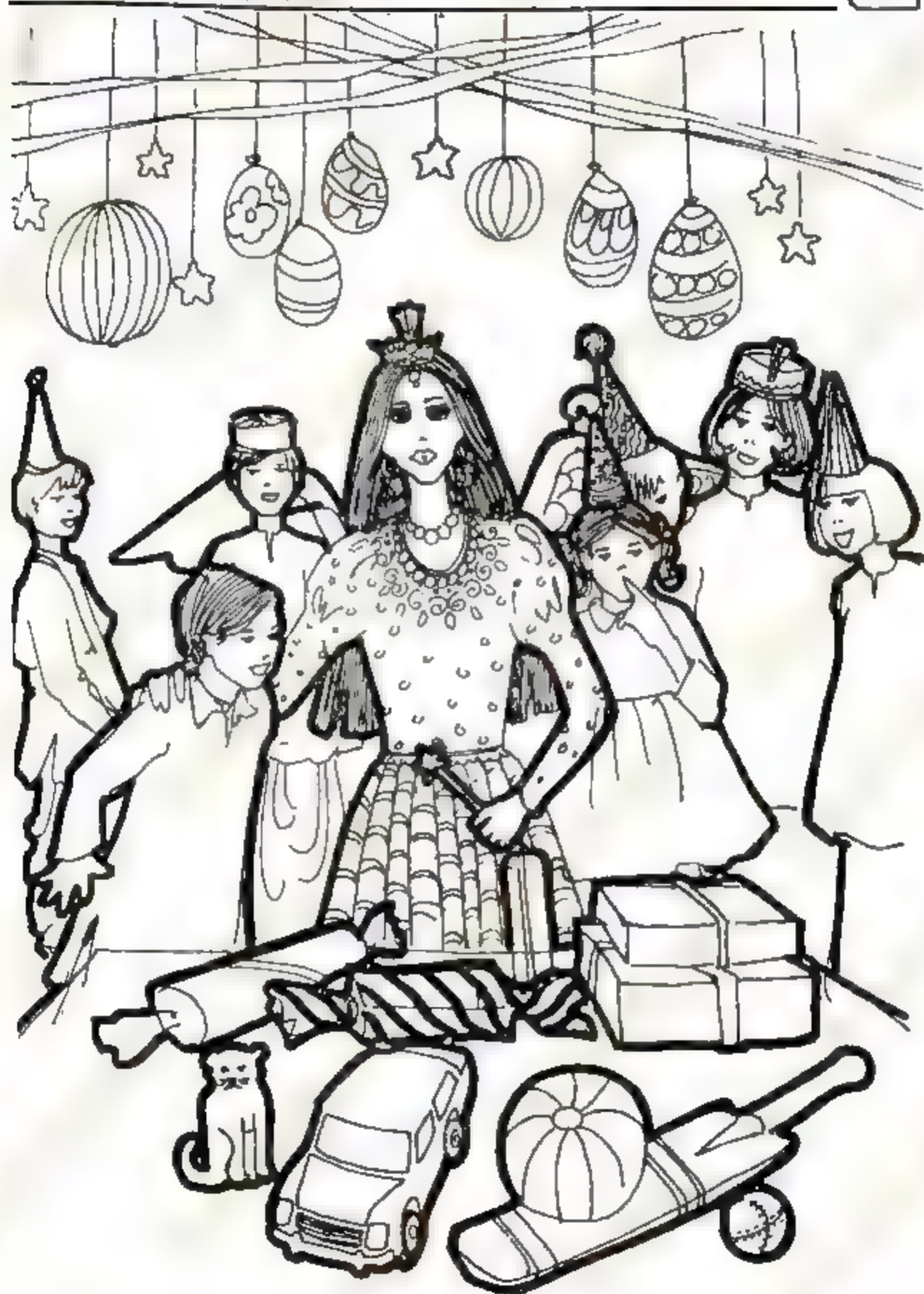
راحيل پريءَ جي پرن تي سوار ٿي آسمان

ڏانهن روانو ٿيو. پهريائين ته ڪجهه ڊپ لڳس.

پر پوءِ ڏاڍو مزو آيس. دل ۾ اها خوشي هئس.

ته هاڻي ڪيسهوڙن جي ڪيٽ ۾ وڃي ٿو پهچان.

هيٺ جو نظر ڪيائين. ته سندس گھر به

ٻيئي خوشيءَ ۾ تڙيون وڃايون.

وري هوائي جهاز تي نظر پيس، جنهن ۾ گارهيون ۽ سايون بتيون لڳل هيون. دل ۾ چيائين ته امان مون کي وڏو هوائي جهاز نه ٿي وٺي ڏنو. پر هتي ته ڪيڏو نه وڏو هوائي جهاز ملي ويو اتر، مان سچ به ته نيلر جو ٿورائتو آهيان.

ڪا مهل ٿي، ته هڪ سهڻي ۽ سٺي گارهي رنگ جي سائيڪل تي نظر پيس. ڊوڙي وڃي ان تي چڙهي ويٺو. دل ۾ سوچيائين ته اها سائيڪل ته رضوءَ جي سائيڪل کان به سهڻي آهي. رضوءَ جي سائيڪل ۾ ته گهندڻي به ڪانه هئي. هن ۾ ته بتيون به لڳل آهن.

راڄيل راند روند ۾ ايترو ته مصروف ٿي ويو، جو کيس وقت گذرڻ جي ڪا ڪل ٿي نه رهي. ٻه دفعا پريءَ اچي چيس ته: ”هاڻي واپسيءَ جو وقت ٿيو آهي، منهنجي حڪومت جو وقت ختم ٿي ويو آهي. هاڻي هتي رات جي ڊيو جو راج ٿيندو. هل ته گهر وٺي هلاڻ ۾ راند ٻيهر راند ۾ مشغول ٿي ويو. پريءَ جي ڳالهه کي ان ٻڌو ڪري چڙيائين. کيس چڻي مڃڻ جي عادت ڪانه هئي.

پريءَ جڏهن تيون دفعو چيس، ته راجيل واپس وڃڻ کان انڪار ڪيو. ان تي پري ناراض ٿي چيو: ”تون ڏاڍو بي چيو پار آهين. ٺهيو، هاڻي مان وڃان ٿي، تنهنجي مرضي، ويٺو راند ڪر.“ ائين چئي، پري هلي وئي. راجيل پريءَ جي ان ڌمڪيءَ جي ڪا به پرواهه نه ڪئي ۽ وري راند ۾ لڳي ويو.

ڪا مهل ٿي، ته راجيل کي محسوس ٿيو ته جيڪا روشني ڪمري ۾ هئي، سا گهٽبي پيشي وڃي. آخر ڪمري ۾ اونداهي پڪڙجي وئي. هاڻي راجيل کي نيلر پريءَ جي ڳالهه ياد

جي دڪان کان به پيڻا ٿيڻا رانديڪا آهن. وري امان سان گڏ رانديڪن جي دڪان تي ٿورو ڪٿي ڪنهن رانديڪي کي هٿ لڳيو هو، ته هڪدم چڙب ڏيئي روڪيندي هئي. سڪائي سڪائي ڪو هڪڙو رانديڪو مس وٺي ڏيندي هئي، سو به جيڪو سڀني کان سستو هوندو هو.“

پريءَ سوچيندو ڏسي کيس چيو، ”سوچين ڇا پيو؟ هي سڀ تنهنجي راند ڪرڻ لاءِ رکيل آهن.“

راجيل: ”مون کي ڪو روڪيندو، ته ڪونه؟“
پري: ”نه، نه، بيشڪ جيڪو رانديڪو ڪيئي، سو ڪٿي راند ڪر.“

پوءِ ته راجيل ديوانن وانگر هڪڙي رانديڪي کي ڪٿي، ته وري ٻئي ڏانهن ڊوڙي. سائيڪل تي چڙهي ۽ جي جيب ڏسي، ته ان ڏانهن ڊوڙي. موٽر سائيڪل کي چاهي ڏيئي

هلائي، انهيءَ جي چاهي اڃا پوري ڪانه ٿي، ته وري موٽر هلائي. هڪڙي هڪڙي رانديڪي کي ويو چاهي ڏيندو، تان جو سڀ رانديڪو پنهنجي پنهنجي ڍنگ سان هلڻ لڳا ۽ راجيل وڃ ۾

تي راحيل پئي چيو: "نيلمر مون کي منهنجي امڙ کڻي. مون کي رانديڪا نه ڪين.

جڏهن ماڻس پيشاني چمي، ته راحيل کيس پاڪر پائي چوڻ لڳو: "امان مان هاڻي ڪينهوڙي لاءِ ڪيٽو نه ڪندس. مان نيلمر پريءَ جي چوڻ ۾ نه ايندس. امان، مان هوائي جهاز لاءِ ضد نه ڪندس. مان سائيڪل لاءِ توکي تنگ نه ڪندس. مان بي چيو نه ٿيندس. امان، مان تنهنجو چيو ضرور مڃيندس."

ماءُ کيس پيار ڪيو: "آية الكرسي" الله جو ڪلام پڙهي ڏهر ڪيائينس، چو جو ماڻس نيلمر پري جو نالو ٻڌي سمجهي وڃي ته راحيل ڪو خواب ڏٺو آهي.

ماءُ دلداري ڏنس ۽ پٺي ٺهريندي رهيس، جيسين وڃي کيس سانت ٿي.

آئي ۽ کيس سڏ ڪرڻ لڳو: "نيلمر، نيلمر!" پر نيلمر پري هجي ڪا ميدان تي، جا سڏ ورائي. آهستي آهستي راحيل کي هڪڙو به رانديڪو ڏسڻ ۾ نه پيو اچي. کيس پک به اچي ورايو هو. سڄو ڏينهن راند ڪرڻ ڪري تنگ به ٿي پيو هوس. ڊپ وڇان ساھ به اچي سوڙهو ٿيو هوس. هيڏانهن هوڏانهن نظر ڊوڙايائين، پر نيلمر نه ڄا، سندس پاڇو به ڪٿي نظر نه پيو اچيس. نيلمر تي چڙ به ڏاڍي آيس.

دل ۾ سوچيائين ته: "نيلمر مون کي رندن ۾ رلايو، منهنجي ماءُ هوند مون کي ائين اوندهه ۾ اڪيلو ڪڏهن به نه ڇڏي هلي وڃي ها، وري امان ته هڪڙي سڏ تي چوندي آهي: "جيءُ چوڻي امان!" نيلمر کي ڪيترا سڏ ڪيا اتر ته ورندي ٿي نه ڏني اٿس."

اڃا اهو سوچيائين پئي، ته رات جو ڏيو جي گجگولا جو آواز ڪنن تي پيس. کيس ائين پئي لڳو، چڻ اهو آواز سندس ڪنن جي ويجهو پيو اچي. راحيل ڊپ ۾ ٽوڪڻ لڳو ۽ خوف ۾ سڄو پگهرجي ويو. جڏهن ڊپ جهلي نه سگهيو، تڏهن وٺي رڙيون ڪري روئڻ لڳو: "امان! امان!" هانءُ ڌاريندڙ سڏ ڪيائين، "او امان!" راحيل جي ماءُ جڏهن پٽ جا اهڙا سڏ ٻڌا، تڏهن ڪم ڪار ڇڏي: "جيءُ چوڻي امان!" چوندي سندس ڪمري ڏانهن ڊوڙندي وڃي.

"چوپٽا! چا بابا! چا ٿيو پڇا؟ چا ٿيئي منهنجا رانجهن؟" ڪمري ۾ گهڙي ڏسي، ته راحيل زمين تي پيو آهي سڀ رانديڪا تڙيا پکڙيا پڳا ٿٽا پيا آهن. راحيل پگهر ۾ ٻڌو پيو رڙيون ڪري. ماءُ کڻي سيني سان لڳايس. ماءُ جي سيني جي گرمي محسوس ڪري راحيل اک پٽي. جاڳڻ

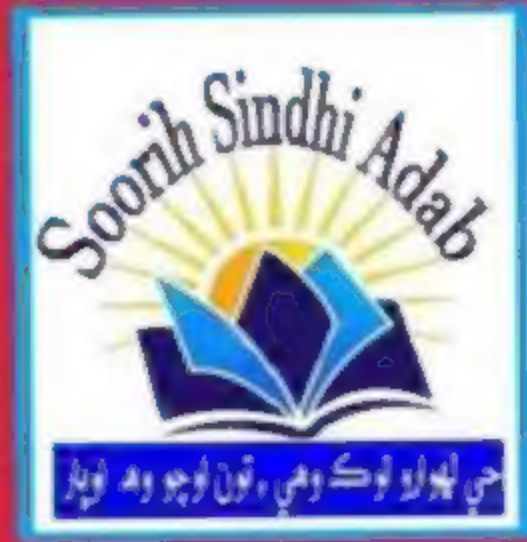

س. اے. میرزا کی
پارلٹی ادب کی شائع
کیل کچھ نوان کتب

سوره سنڌي ادب

صاحب خان سوره: ميراثي

Cell No: 0344 3919786

0300 3404488